

ЦВК: просвіта

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

**ДЛЯ ЧЛЕНІВ ДІЛЬНИЧНИХ
ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ НА МІСЦЕВИХ
ВИБОРАХ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ**

Навчальний посібник для членів дільничних виборчих комісій на місцевих виборах 25 жовтня 2020 року

Вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів 25 жовтня 2020 року

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Canada

© Міжнародна фундація виборчих систем (IFES)

Автори:

Деніс А. С., Матвієнко А. О.

Під загальною редакцією:

Діденко О. М., Гевко А. Є.

Рецензенти:

Бучинська Т. В., Крікополо Є. В., Кузьменко Л. О., Мохончук Б. С., Павловська Є. О., Попова Н. Є., Романюк П. В.

Дизайн видання:

Волянук Т. Я., Цимбал В. В., Макаревич О. М. (ілюстрації)

Видання публікації здійснено Міжнародною фундацією виборчих систем на запит Центральної виборчої комісії в рамках програми «Відповідальна та підзвітна політика в Україні», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку, проєкту «Забезпечення ефективної участі громадян у впровадженні реформ для ґендерної рівності», що фінансується Міністерством міжнародних справ Канади та проєкту «Зміцнення законодавчих та виборчих процесів шляхом посилення громадської участі та надання технічної допомоги», що фінансується Британською допомогою від уряду Великої Британії.

Будь-які думки, викладені у цій публікації, належать авторському колективу і не обов'язково відображають погляди Міжнародної фундації виборчих систем, Агентства США з міжнародного розвитку чи уряду США, Міністерства міжнародних справ Канади чи уряду Канади, уряду Великої Британії.

«Україна є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною і правовою державою.

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.»

(Статті 1, 5, 71 Конституції України)

ШАНОВНІ ЧЛЕНИ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ!

25 жовтня 2020 року відбудуться чергові та перші місцеві вибори в Україні.

У цей день понад 32 мільйони виборців можуть прийти на виборчі дільниці і обрати депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Місцеву владу буде обрано в 1471 громаді, отже в Україні одночасно відбуватимуться майже півтори тисячі виборчих процесів. Це комплексне логістичне завдання для нашої держави, і надзвичайно відповідальна місія для виборчих комісій різного рівня.

Місцеві вибори — це найскладніший тип виборів з огляду на організацію виборчого процесу. Але це не єдиний виклик, який нам необхідно прийняти і подолати.

На цих виборах щойно прийнятий Виборчий кодекс України впроваджує нові виборчі системи, відтак виборці отримають нові за формою виборчі бюлетені, а виборчі комісії будуть проводити підрахунок голосів та встановлювати результати виборів за зміненими правилами.

Крім того, загроза поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, вимагає від усіх суб'єктів виборчого процесу дотримання необхідних санітарних норм та відповідних рекомендацій.

У таких умовах відповідальна, професійна та злагоджена робота членів виборчих комісій є ключовою запорукою ефективної підготовки організації та проведення виборів. Саме вашими сумлінними зусиллями буде обрана нова місцева влада, довіра до якої залежатиме від забезпечення цілісності виборчого процесу та впевненості у справедливих результатах виборів.

Цей навчальний посібник ґрунтується на нормах Виборчого кодексу України та інших нормах українського законодавства. Він включає в себе основні засади, на підставі яких мають відбуватися місцеві вибори, а також описує усі виборчі процедури, які необхідно здійснити членам виборчих комісій для організації виборчого процесу у відповідності до вимог чинного законодавства.

Центральна виборча комісія сподівається, що цей посібник буде корисним не лише для роботи членів виборчих комісій, але також, за потреби, стане в нагоді іншим суб'єктам виборчого процесу.

Також хочу висловити подяку Центру управління навчанням учасників виборчих процесів за спільну роботу над текстом цього навчального матеріалу, а також подякувати Міжнародній фундації виборчих систем (IFES), яка надає підтримку Комісії в рамках виконання програм міжнародної технічної допомоги за сприяння Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерства міжнародних справ Канади та допомоги від уряду Великої Британії (UK aid).

Голова Центральної виборчої комісії
Олег ДІДЕНКО

ЗМІСТ

Список скорочень	7
Законодавство про місцеві вибори	9
Основні принципи виборчого права	13
Типи та види місцевих виборів. Виборчий процес	19
Виборчі комісії	25
Організація роботи дільничних виборчих комісій з місцевих виборів	37
Права та обов'язки офіційних спостерігачів, довірених осіб, уповноважених осіб організацій партій та засобів масової інформації	57
Фінансове, матеріально-технічне забезпечення виборчих комісій. Оплата праці членів виборчих комісій	67
Списки виборців	71
Виборчі бюлетені	85
Приміщення для голосування	93
Підготовка до дня голосування	103
Організація і порядок голосування в приміщенні для голосування	111
Організація і порядок голосування за місцем перебування	119
Рекомендації щодо забезпечення дільничними виборчими комісіями виборчих прав виборців з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком), зокрема для осіб на кріслах колісних, та інших маломобільних груп населення, які потребують допомоги	125

ЦВК: просвіта

Підсумкове засідання та порядок підрахунку голосів виборців на виборчій дільниці	131
Протокол про підрахунок голосів виборців на виборчих дільницях	151
Визнання голосування на виборчій дільниці недійсним	157
Порядок транспортування і передачі виборчих документів до територіальної виборчої комісії з місцевих виборів	161
Порядок розгляду скарг	165
Відповідальність за порушення законодавства про вибори	169

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ВД	Виборча дільниця
ВК	Виборча комісія з місцевих виборів
ВР АРК	Верховна Рада Автономної Республіки Крим
ВРУ	Верховна Рада України
ГО	Громадська організація
ДВК	Дільнична виборча комісія з місцевих виборів
ДРВ	Державний реєстр виборців
ЗМІ	Засоби масової інформації
ККУ	Кримінальний кодекс України
Кодекс, ВКУ	Виборчий кодекс України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
Місцева організація політичної партії	Організація партії
МОВВ	Місцеві органи виконавчої влади
ОМС	Органи місцевого самоврядування
Політична партія	Партія
ТВК	Територіальна виборча комісія з місцевих виборів
ТВО	Територіальний виборчий округ
ЦВК	Центральна виборча комісія

ВАЖЛИВО!

Текст посібника ґрунтується на нормах українського законодавства, чинних станом на **01.10.2020**.

В тексті посібника не розкриваються процедури проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, оскільки відповідно до Постанови ВРУ від 15 липня 2020 року № 795-ІХ «Про призначення чергових місцевих виборів у 2020 році»:

«Вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та в окремих районах, містах, селищах і селах Донецької та Луганської областей не призначаються і не проводяться».

ЗАКОНОДАВСТВО ПРО МІСЦЕВІ ВИБОРИ

ВАЖЛИВО!

Даний перелік не є вичерпним. На момент виходу навчального матеріалу деякі нормативні акти ще не були прийняті ЦВК. Будь-ласка, слідкуйте за оновленням виборчого законодавства на офіційному веб-сайті ЦВК: cvk.gov.ua.

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

- Конституція України
- Виборчий кодекс України
- Закон України "Про Центральну виборчу комісію"
- Закон України "Про Державний реєстр виборців"
- Кодекс України про адміністративні правопорушення
- Кодекс адміністративного судочинства України
- Кримінальний кодекс України

ПОСТАНОВИ ЦВК

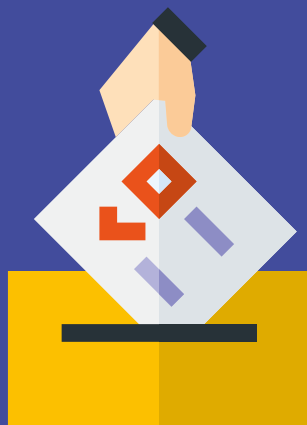
- Постанова ЦВК № 96 від 2.06.2020 «Про форми заяв та повідомлення про включення виборця до Державного реєстру виборців, заяв про внесення змін до персональних даних виборця у Державному реєстрі виборців» (зі змінами від 24.07.2020)
- Постанова ЦВК № 111 від 25.06.2020 «Про Порядок залучення спеціалістів, експертів, технічних працівників для забезпечення здійснення повноважень виборчих комісій під час підготовки та проведення місцевих виборів»

- Постанова ЦВК № 122 від 25.06.2020 «Про зразки та опис печаток, вивісок територіальних і дільничних виборчих комісій з місцевих виборів і штампа “Вибув”» (зі змінами від 10.08.2020)
- Постанова ЦВК № 123 від 25.06.2020 «Про форми іменних запрошень»
Постанова ЦВК № 124 від 25.06.2020 «Про форми списків виборців на виборчих дільницях та інших виборчих документів для підготовки та проведення голосування на виборах»
- Постанова ЦВК № 125 від 25.06.2020 «Про особливості порядку складання та уточнення списків виборців у разі одночасного проведення загальнодержавних виборів з місцевими виборами»
- Постанова ЦВК № 134 від 8.07.2020 «Про Порядок перевірки факту тимчасової нездатності виборця пересуватися самостійно для організації його голосування на місцевих виборах за місцем перебування» (зі змінами)
- Постанова ЦВК № 142 від 24.07.2020 «Про форми посвідчень суб'єктів та інших учасників виборчого процесу з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів»
- Постанова ЦВК № 164 від 08.08.2020 «Про вимоги до приміщень виборчих комісій та приміщень для голосування, нормативи облаштування приміщень дільничних виборчих комісій і приміщень для голосування, перелік та норми забезпечення виборчих комісій транспортними засобами, засобами зв'язку, обладнанням, інвентарем, іншими матеріальними цінностями, види послуг і робіт, закупівля яких може здійснюватися окружними та територіальними виборчими комісіями за рахунок коштів Державного бюджету України, відповідного місцевого бюджету для організації підготовки і проведення відповідних виборів»
- Постанова ЦВК № 173 від 10 серпня 2020 року «Про Порядок організації роботи та ведення діловодства виборчих комісій з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів»

ЦВК: просвіта

- Постанова ЦВК № 174 від 10.08.2020 «Про Порядок виготовлення, передачі, зберігання та використання печаток територіальних і дільничних виборчих комісій з місцевих виборів»
- Постанова ЦВК № 277 від 18.09.2020 «Про форми виборчих документів дільничних виборчих комісій з місцевих виборів» (зі змінами, внесеними постановою Центральної виборчої комісії від 23 вересня 2020 року № 290)
- Постанова ЦВК № 296 від 24.09.2020 «Про форми протоколів та актів виборчих комісій, які здійснюють підготовку та проведення місцевих виборів, щодо підрахунку голосів виборців на виборчих дільницях з виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у місті, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів»
- Постанова КМУ № 641 від 22 липня 2020 р. «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (зі змінами)

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ВИБОРІВ

ЗАГАЛЬНЕ ВИБОРЧЕ ПРАВО

Право голосу мають громадяни України, яким на день голосування виповнилося 18 років (ч. 1 ст. 7 ВКУ). Громадяни України, які мають право голосу, є виборцями (ч. 3 ст. 7 ВКУ). Підставою реалізації виборцем свого права голосу на виборах є його включення до списку виборців на ВД відповідно до Кодексу (ч. 4 ст. 7 ВКУ).

Право голосу на виборах депутатів сільської, селищної, міської ради, сільського, селищного, міського голови мають виборці, виборча адреса яких віднесена до території відповідної територіальної громади.

Право голосу на виборах депутатів сільської, селищної, міської ради територіальної громади та сільського, селищного, міського голови мають виборці, виборча адреса яких віднесена до території відповідної територіальної громади.

Право голосу на виборах депутатів районної ради мають виборці, виборча адреса яких віднесена до території однієї з територіальних громад відповідного району.

Право голосу на виборах депутатів обласної ради мають виборці, виборча адреса яких віднесена до території однієї з територіальних громад відповідної області.

Право голосу на виборах депутатів районної у місті ради (у місті з районним поділом, де утворені районні у місті ради) мають виборці, виборча адреса яких віднесена до території відповідного району в місті.

Будь-які прямі чи непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, інвалідності та стану здоров'я, за мовними або іншими ознаками забороняються, крім обмежень визначених законом (ч. 8 ст. 7 ВКУ)

Не мають права голосу на місцевих виборах (ч. 7 ст. 7 ВКУ):

- військовослужбовці строкової служби,
- громадяни України, які проживають за кордоном,
- особи, визнані судом недієздатними,
- громадяни України, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі, оскільки вважаються такими, що не належать до жодної територіальної громади.

РІВНЕ ВИБОРЧЕ ПРАВО

Громадяни України беруть участь у виборах на рівних засадах (ч.1 ст.12 ВКУ). Кожен виборець має один голос на кожних виборах, у яких він має право брати участь. Виборець може використати свій голос тільки на одній ВД, де він включений до списку виборців. У випадку одночасного проведення різних виборів виборець може реалізувати своє право голосу тільки на одній ВД, спільній для всіх виборів, які проводяться одночасно (ч.2 ст.12 ВКУ).

Виборець реалізує своє право голосу під час виборів у порядку, встановленому Кодексом.

Усі партії (організації партій), які набули статусу суб'єкта виборчого процесу та всі кандидати, зареєстровані згідно чинного законодавства, мають рівні права та можливості та беруть участь у відповідному процесі на рівних умовах (ч.3,4 ст.12 ВКУ).

ПРЯМЕ ВИБОРЧЕ ПРАВО

Під час місцевих виборів виборці обирають депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів безпосередньо шляхом голосування за кандидатів (виборчі списки кандидатів), зареєстрованих у порядку, встановленому Кодексом. Результати виборів визначаються безпосередньо підсумками голосування виборців. (ч.1 ст.13 ВКУ).

ВІЛЬНІ ВИБОРИ

Громадянам України забезпечуються умови для вільного формування своєї волі та її вільного виявлення при голосуванні (ч. 1 ст. 14 ВКУ).

Громадяни України мають право вільно агітувати за або проти кандидатів, партій (організацій партій) — суб'єктів відповідного виборчого процесу, вільно і всебічно обговорювати передвиборні програми кандидатів, партій (організацій партій), політичні, ділові та особисті якості кандидатів. Кандидати, партії (організації партій) — суб'єкти відповідного процесу можуть вільно вести передвиборну агітацію з дотриманням вимог Кодексу (ч. 2 ст. 14 ВКУ).

Застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному формуванню та вільному виявленню волі виборця, забороняється (ч. 3 ст. 14 ВКУ)

ЧЕСНІ ВИБОРИ

Виборчі права громадян України захищаються законом.

Громадяни мають право на захист своїх виборчих прав та інших прав на участь у виборчому процесі шляхом оскарження порушень до відповідних ВК або у судовому порядку. За порушення виборчих прав громадян винні особи несуть відповідальність у порядку, встановленому законом (ч. 1 ст. 19 ВКУ).

ДОБРОВІЛЬНІСТЬ УЧАСТІ У ВИБОРАХ

Участь громадян України у виборах є добровільною. Ніхто не може бути примушений до участі чи неучасті у голосуванні на виборах, а також у висуванні кандидатів, у передвиборній агітації, в інших виборчих заходах чи у здійсненні інших виборчих процедур (ч. 1 ст. 15 ВКУ).

ТАЄМНЕ ГОЛОСУВАННЯ

Голосування на виборах в Україні є таємним. Контроль за змістом волевиявлення виборців, встановлення або розголошення змісту волевиявлення конкретного виборця будь-яким чином забороняється (ч. 1 ст. 16 ВКУ).

Членам ВК, офіційним спостерігачам, представникам засобів масової інформації, іншим особам забороняється вчиняти будь-які дії чи розголошувати відомості, які дають можливість встановити зміст волевиявлення конкретного виборця (ч. 2 ст. 16 ВКУ).

ОСОБИСТЕ ГОЛОСУВАННЯ

Кожен виборець голосує на виборах **особисто**. Голосування за інших осіб чи передання виборцем права голосу будь-якій іншій особі забороняється (ч. 1 ст. 17 ВКУ).

Допомога виборцю, який внаслідок інвалідності та/або стану здоров'я не може самостійно заповнити виборчий бюлетень чи опустити його у виборчу скриньку, не вважається порушенням, якщо така допомога надана відповідно до його волевиявлення (ч. 2 ст. 17 ВКУ).

ВИБОРЧІ ПРАВА

Основні виборчі права громадян України включають (ч. 2 ст. 6 ВКУ):

- 1) право вільно обирати (право голосу на виборах);
- 2) право бути обраним.

Громадяни України мають також інші права на участь у виборчому процесі, пов'язані з їхніми основними виборчими правами (ч. 3 ст. 6 ВКУ).

Права виборців на участь у виборчому процесі, пов'язані з правом голосу (ч. 1 ст. 9 ВКУ):

- 1) бути членами ВК, які організують підготовку та проведення відповідних виборів;
- 2) отримувати та поширювати інформацію, що стосується підготовки та проведення відповідних виборів;
- 3) брати участь у проведенні передвиборної агітації на відповідних виборах;
- 4) здійснювати спостереження за проведенням відповідних виборів;
- 5) оскаржувати порушення власних виборчих прав, інших власних особистих прав та законних інтересів, пов'язаних з участю у виборчому процесі.

Зазначені права здійснюються виборцями в обсязі та порядку, встановлених законодавством про вибори.

**ТИПИ ТА ВИДИ
МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ.
ОСНОВНІ ЗАСАДИ
МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ.
ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС**

ТИПИ ВИБОРІВ

Місцеві вибори розподіляються на наступні типи (ч. 1 ст. 3 ВКУ):

- а) вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;
- б) вибори депутатів сільської, селищної, міської ради;
- в) вибори сільського, селищного, міського голови;
- г) вибори депутатів районної ради;
- ґ) вибори депутатів обласної ради;
- д) вибори депутатів районної у місті ради (у містах, де утворені районні у місті ради).

ВИДИ ВИБОРІВ

Місцеві вибори можуть бути (ч. 1 ст. 194 ВКУ):

- черговими,
- позачерговими,
- повторними,
- проміжними,
- додатковими,
- першими.

ВАЖЛИВО!

25 жовтня 2020 року в Україні проводяться **чергові та перші** місцеві вибори.

ВИБОРЧІ СИСТЕМИ НА МІСЦЕВИХ ВИБОРАХ

Основні засади місцевих виборів, а саме те, за якою системою проводяться вибори, визначені в статті 192 Кодексу.

I. Вибори депутатів сільської, селищної, міської ради (територіальних громад з кількістю виборців до 10 тисяч)

проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в багатомандатних виборчих округах, на які поділяється територія відповідної територіальної громади (ч. 1 ст. 192 ВКУ). У кожному такому окрузі може бути обрано не менше двох і не більше чотирьох депутатів.

II. Вибори депутатів до обласних, районних, районних у місті рад, а також депутатів міських, сільських, селищних рад (територіальних громад з кількістю виборців 10 тисяч і більше)

проводяться за системою пропорційного представництва з відкритими виборчими списками організацій політичних партій у ТВО, на які поділяється єдиний багатомандатний виборчий округ, що збігається з територією відповідно області, району, міста, району в місті, села, селища згідно з адміністративно-територіальним устроєм або територією міської, сільської, селищної територіальної громади (ч. 2 ст. 192 ВКУ).

III. Вибори сільського, селищного, міського голови (міста з кількістю виборців до 75 тисяч осіб)

проводяться за мажоритарною виборчою системою відносної більшості в єдиному одномандатному сільському, селищному, міському виборчому окрузі, що збігається відповідно з територією села, селища, міста згідно з адміністративно-територіальним устроєм або територією сільської, селищної, міської територіальної громади (ч. 3 ст. 192 ВКУ).

IV. Вибори міського голови (міста з кількістю виборців 75 тисяч осіб і більше)

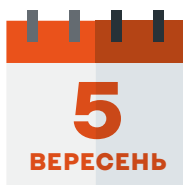
проводяться за мажоритарною виборчою системою абсолютної більшості в єдиному одномандатному міському виборчому окрузі,

що збігається з територією міста згідно з адміністративно-територіальним устроєм або територією міської територіальної громади (ч. 4 ст. 192 ВКУ).

ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС

Виборчий процес — це здійснення суб'єктами виборчого процесу, а саме:

- виборцем, який має право голосу на відповідних виборах;
- виборчою комісією, уповноваженою здійснювати підготовку і проведення відповідних виборів;
- партією (організацією партії), яка висунула кандидатів на відповідних виборах;
- кандидатом, зареєстрованим для участі у відповідних виборах у порядку, встановленому Кодексом;
- офіційним спостерігачем від кандидата чи партії (організації партії) — суб'єкта відповідного виборчого процесу або від громадської організації, зареєстрований у порядку, встановленому Кодексом протягом встановленого Кодексом періоду часу виборчих процедур, пов'язаних із підготовкою і проведенням відповідних виборів, встановленням та офіційним оприлюдненням їх результатів (ч. 1 ст. 20; ч. 1 ст. 22 ВКУ).

Виборчий процес розпочинається за **50 днів** до дня чергових місцевих виборів.

Виборчий процес завершується через **15 днів** після офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів.

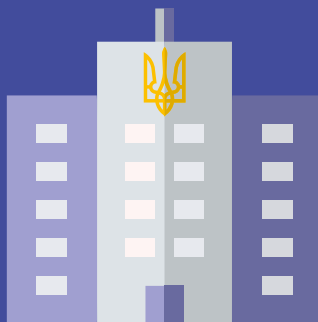
Виборчий процес місцевих виборів включає такі етапи (ч. 1 ст. 196 ВКУ):

- 1) утворення виборчих округів;
- 2) утворення ДВК;
- 3) складання списків виборців, їх перевірка та уточнення;
- 4) висування та реєстрація кандидатів;
- 5) проведення передвиборної агітації;
- 6) голосування у день виборів;
- 7) підрахунок голосів виборців, установлення підсумків голосування і результатів місцевих виборів.

У випадках, передбачених Кодексом, виборчий процес включає також такі етапи:

- 8) повторне голосування;
- 9) підрахунок голосів виборців, установлення підсумків повторного голосування і результатів місцевих виборів.

ВИБОРЧІ КОМІСІЇ

СИСТЕМА ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ З МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

Систему комісій, що здійснюють підготовку та проведення місцевих виборів, становлять (ч. 1 ст. 202 ВКУ):

I. Центральна виборча комісія, яка є виборчою комісією вищого рівня для всіх комісій з усіх місцевих виборів;

II. ТВК:

а) виборча комісія Автономної Республіки Крим;

б) обласні виборчі комісії;

в) районні виборчі комісії;

г) міські виборчі комісії;

ґ) районні у містах виборчі комісії (у містах з районним поділом);

д) селищні, сільські виборчі комісії;

III. ДВК.

ВАЖЛИВО!

Районні у місті виборчі комісії у містах з районним поділом, де не утворені районні у місті ради, утворюються для здійснення передбачених Кодексом повноважень у відповідному виборчому окрузі щодо виборів депутатів міських рад та міських голів.

ВИДИ ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ

Виборча діляниця — територіальна одиниця, утворена для організації підготовки і проведення голосування та підрахунку голосів виборців.

Під час місцевих виборів для підготовки, організації і проведення голосування та підрахунку голосів виборців використовуються:

- звичайні ВД;
- спеціальні ВД, що існують на постійній основі у стаціонарних закладах охорони здоров'я.

ВД утворюються з чисельністю від 20 до 2500 виборців та поділяються на (ч. 4 ст. 28 ВКУ):

- **малі** — з чисельністю до 500 виборців;
- **середні** — з чисельністю від 500 до 1500 виборців;
- **великі** — з чисельністю понад 1500 виборців.

В залежності від розмірів ВД визначаються норми забезпечення ДВК приміщеннями, виборчими кабінами, скринькам тощо.

Кожна ВД має порядковий номер, адресу приміщення для голосування та місцезнаходження (адресу приміщення) ДВК. Приміщення для голосування та приміщення ДВК можуть мати однакову адресу (ч. 7 ст. 28 ВКУ).

СТАТУС І ПОВНОВАЖЕННЯ ДВК

ВК утворюються та діють як незалежні органи адміністрування виборчих процесів, які відповідно до своїх повноважень забезпечують здійснення визначених Конституцією України та Кодексом основних принципів виборчого права, засад виборчого процесу, реалізацію виборчих прав громадян України, підготовку та проведення виборів (ч. 1 ст. 32 ВКУ).

ВАЖЛИВО!

Виборча комісія є **колегіальним органом**. Це означає, що всі рішення комісія має приймати спільно членами комісії **шляхом голосування**.

Повноваження ДВК починаються з моменту **складення присяги** на засіданні цієї комісії **більшістю від складу** ДВК, визначеного при її утворенні (ч. 2 ст. 207 ВКУ).

Нижче наведені **окремі повноваження** ДВК (ч. 2 ст. 207 ВКУ):

- 1) здійснює в межах території відповідної ВД контроль за додержанням та однаковим застосуванням законодавства про місцеві вибори;
- 2) отримує список виборців від органу ведення ДРВ, складає список виборців у випадках, передбачених Кодексом, надає його для загального ознайомлення та у випадках, передбачених Кодексом, вносить до нього зміни;
- 3) забезпечує можливість ознайомлення виборців з відомостями про кандидатів у депутати місцевих рад та кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, а також з рішеннями ЦВК, ТВК, власними рішеннями та повідомленнями;
- 4) завчасно вручає або надсилає кожному виборцю іменні запрошення;
- 5) забезпечує підготовку приміщення для голосування та виборчих скриньок;
- 6) організовує голосування на ВД;
- 7) здійснює підрахунок голосів виборців на ВД;
- 8) складає протоколи про підрахунок голосів виборців на ВД;
- 9) визнає недійсним голосування на ВД у випадках, передбачених Кодексом;

- 10) розглядає звернення з питань підготовки місцевих виборів, організації голосування на ВД та в межах своїх повноважень приймає щодо них рішення;
- 11) здійснює інші повноваження, передбачені Кодексом та законами України.

Повноваження ДВК припиняються **через 5 днів** після дня офіційного оприлюднення результатів місцевих виборів. ДВК припиняє свою діяльність одночасно з припиненням її повноважень (ч. 2 ст. 207 ВКУ).

Повноваження усього складу ДВК можуть бути **достроково** припинені в установленому законом порядку ВК, яка сформувала відповідну ДВК, рішенням ВК вищого рівня з відповідних місцевих виборів або рішенням суду в разі одноразового грубого порушення чи систематичного порушення комісією Конституції України, Кодексу та законів України, невиконання рішень ВК вищого рівня (ч. 3 ст. 208 ВКУ).

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНІВ ДВК

Права та обов'язки членів ВК визначаються **ч. 3–6 ст. 38 ВКУ**.

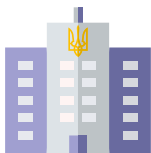
ПРАВА ЧЛЕНА ВК

брати участь у підготовці питань, що виносяться на розгляд комісії

виступати на засіданнях ВК, ставити іншим учасникам засідання запитання щодо порядку денного, вносити пропозиції з питань, віднесених до повноважень комісії

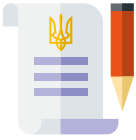

безперешкодно відвідувати всі приміщення виборчої комісії, ознайомлюватися з усіма документами ВК, членом якої він є, та ВК нижчого рівня на відповідній території

на відшкодування шкоди, заподіяної його життю, здоров'ю чи майну у зв'язку з виконанням обов'язків члена ВК, в порядку та розмірі, встановлених законодавством

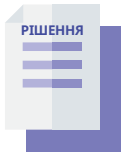
ОБОВ'ЯЗКИ ЧЛЕНА ВК

додержуватися Конституції України, Кодексу та законів України з питань підготовки і проведення виборів;

брати участь у засіданнях ВК;

виконувати рішення ВК та обов'язки, покладені на нього згідно з їх розподілом у комісії.

ЧЛЕНУ ВК ЗАБОРОНЕНО:

агітувати за чи проти кандидатів на відповідних виборах, а також публічно оцінювати діяльність кандидатів, організацій партій — суб'єктів виборчого процесу

Член ВК має інші права та обов'язки відповідно до Кодексу та законів України.

На час безпосереднього виконання обов'язків члена ВК (участь у засіданнях комісії, інших заходах на виконання цього Закону чи рішень комісії) на кожного члена ВК **поширюються гарантії і компенсації**, передбачені законодавством для працівників на час виконання ними державних або громадських обов'язків у робочий час.

ЦВК: просвіта

Члени ВК **звільняються від виконання службових обов'язків** за місцем постійної роботи на час, необхідний для здійснення обов'язків члена комісії, **на підставі письмового повідомлення** голови, заступника голови чи секретаря відповідної ВК про скликання засідання комісії або рішення ВК про залучення члена комісії до участі в інших заходах, передбачених цим Кодексом. Такі повідомлення або рішення повинні містити зазначення дати, часу та запланованої тривалості засідання ВК чи іншого заходу (ч. 5 ст. 38 ВКУ).

Члену ВК, який має порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком), відповідною ВК забезпечується розумне пристосування у відповідності до індивідуальних потреб для безперешкодної участі у роботі ВК (ч. 8 ст. 38 ВКУ).

Повноваження члена ДВК **припиняються достроково** у зв'язку з (ч. 4 ст. 208 ВКУ):

- 1) особистою заявою про складення повноважень члена комісії;
- 2) внесенням подання про заміну члена ВК суб'єктом, за поданням якого кандидатуру такого члена було включено до складу ДВК;
- 3) припиненням його громадянства України;
- 4) вибуттям на період до дня виборів за межі відповідної адміністративно-територіальної одиниці, що унеможлиблює виконання обов'язків члена комісії;
- 5) реєстрацією його кандидатом у депутати місцевої ради, кандидатом на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидатом у депутати Верховної Ради АРК, кандидатом у народні депутати України, кандидатом на пост Президента України;
- 6) реєстрацією його довіреною особою кандидата в депутати місцевої ради або кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидата у народні депутати України, кандидата на пост Президента України, представником партії в ЦВК, уповноваженою особою її партії, представником організації партії в ТВК, уповноваженою особою організації партії, уповноваженою особою суб'єкта процесу референдуму, представником ініціативної групи в ЦВК, офіційним спостерігачем, якщо виборчий процес зазначених

виборів чи референдуму проводиться одночасно з виборчим процесом місцевих виборів;

- 7) відмовою від складення присяги члена комісії;
- 8) порушенням присяги члена ВК, що виявилось як систематичне невиконання покладених на нього обов'язків, засвідчене не менш як двома рішеннями з цього приводу ВК, до складу якої він входить;
- 9) систематичним невиконанням покладених на нього обов'язків або одноразовим грубим порушенням ним законодавства України про місцеві вибори, що встановлено рішенням суду або рішеннями ВК, яка утворила відповідну комісію (сформувала її склад), двома і більше неявками на засідання комісії без поважних причин або неявкою на засідання комісії у день голосування;
- 10) набранням щодо нього законної сили обвинувальним вироком суду за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, кримінального правопорушення проти виборчих прав громадян чи корупційного кримінального правопорушення;
- 11) набуттям ним членства в іншій ВК будь-якого рівня, що здійснює підготовку та проведення місцевих виборів, виборів народних депутатів України, Президента України, комісії з референдуму, якщо виборчий процес зазначених виборів чи референдуму проводиться одночасно з виборчим процесом місцевих виборів;
- 12) визнанням його судом недієздатним або безвісно відсутнім;
- 13) виявленням обставин, що позбавляють особу права входити до складу ВК;
- 14) його смертю або оголошення його померлим.

ПРИСЯГА ЧЛЕНА ВК

Член ВК на першому засіданні ВК, в якому він бере участь, складає присягу.
Відмова від складання присяги означає відмову бути членом ВК!

УВАГА!

Перед складанням присяги в обов'язковому порядку необхідно ознайомитись з майбутніми правами та обов'язками, які визначаються ч. 3–6 статті 38 ВКУ.

Особа, яка склала присягу, ставить свій підпис під текстом присяги. Цей документ є невід'ємною частиною документації відповідної ВК. Члену ВК після складення ним присяги видається посвідчення за підписом голови комісії вищого рівня за формою, затвердженою ЦВК.

Текст присяги члена комісії:

«Я, Шевченко Т.Г.,
(прізвище, ім'я та по батькові)

беручи на себе повноваження члена виборчої комісії та усвідомлюючи свою високу відповідальність перед Українським народом, присягаю додержуватися Конституції та законів України, чесно і сумлінно виконувати свої обов'язки, виходячи з принципів верховенства права, законності, об'єктивності та неупередженості, забезпечувати реалізацію і захист виборчих прав громадян України».

16.10.2020

УВАГА!

Виборець може входити до складу лише однієї ВК, що здійснює підготовку та проведення відповідних виборів або інших виборів, що проводяться одночасно з ними.

НАПРИКЛАД, під час чергових місцевих виборів, виборець не може бути одночасно членом міської виборчої комісії та обласної виборчої комісії. Якщо разом з черговими місцевими виборами одночасно проводяться проміжні вибори народного депутата, то виборець не може бути одночасно членом районної виборчої комісії та членом окружної виборчої комісії з виборів народних депутатів Україна, що організовує підготовку та проведення відповідних проміжних виборів народного депутата.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ДВК

Порядок організації роботи ДВК визначається ст. 36 ВКУ, а також Порядком організації роботи та ведення діловодства виборчих комісій з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів, затвердженим постановою ЦВК від 10 серпня 2020 року № 173.

Основною формою роботи виборчої комісії є засідання.

УВАГА!

Проведення голосування виборців не є засіданням ДВК (ч.1, ст. 36).

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЗАСІДАнь ВК

КОЛИ СКЛИКАЄТЬСЯ ЗАСІДАння ВК?

- **Перше засідання ВК** скликається **не пізніш як на другий день** після дня її утворення (сформування нового складу).
- **Наступні засідання** скликаються **за необхідності**.

ЩО ПОТРІБНО ЗРОБИТИ, КОЛИ СКЛИКАЄТЬСЯ ЗАСІДАння ВК?

- **Засідання ВК** скликається з **обов'язковим повідомленням усіх членів комісії про час, місце проведення засідання та його порядок денний**.

Повідомлення про засідання може здійснюватися телефоном, електронною поштою чи з використанням інших засобів телекомунікаційного зв'язку.

Зокрема, особа вважається повідомленою, **якщо відповідне повідомлення було надіслано на її контактний номер телефону**, зазначений у поданні до складу відповідної ВК (ч. 5 ст. 36 ВКУ).

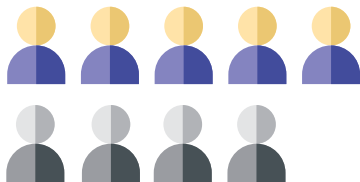
- Членам ВК надаються проекти рішень комісії та необхідні матеріали, як правило, не пізніш як за день до дня проведення засідання комісії, але не пізніш як до початку засідання.

ХТО СКЛИКАЄ ЗАСІДАННЯ ВК?

Голова комісії	Засідання скликається головою ВК
Заступник комісії	Засідання скликається заступником голови ВК в разі відсутності голови ВК
Секретар комісії	Засідання скликається секретарем комісії в разі відсутності голови ВК та його заступника
1/3 від складу ВК	На письмову вимогу третини складу ВК, голова ВК або його заступник зобов'язаний скликати засідання комісії не пізніше наступного дня після отримання такої вимоги
ВК вищого рівня	У разі необхідності засідання виборчої комісії може бути скликане за рішенням виборчої комісії вищого рівня.

КОЛИ ЗАСІДАННЯ ВК Є ПОВНОВАЖНИМ?

Засідання ВК є повноважним за умови присутності на ньому більше половини її складу (ч. 4, ст. 36 ВКУ).

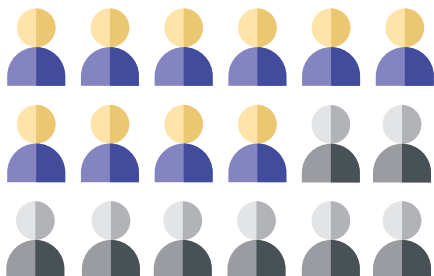
НАПРИКЛАД

Якщо до складу комісії входить дев'ять осіб — засідання буде повноважним за умови присутності на ньому п'яти членів комісії.

ЦВК: просвіта

Якщо до складу комісії входить 10 осіб — засідання буде повноважним за умови присутності на ньому шести членів комісії.

Якщо до складу комісії входить 18 осіб — засідання буде повноважним за умови присутності на ньому 10 членів.

ХТО ВЕДЕ ЗАСІДАННЯ ВК?

- Голова комісії,
- Або заступник голови комісії.
- У разі невиконання ними цієї функції комісія визначає із свого складу головуючого на засіданні.

ХТО МОЖЕ БУТИ ПРИСУТНІМ НА ЗАСІДАННІ ВК?

На засіданнях виборчої комісії мають право бути присутніми без дозволу та запрошень комісії:

Хто?	В якій кількості?
1	2
Члени ЦВК	Без обмежень
Працівники Секретаріату ЦВК	

1	2
Працівники Служби розпорядника ДРВ	Без обмежень
Члени ВК вищого рівня	
Посадові особи територіального, регіонального представництва ЦВК	
Кандидати на відповідних виборах	
Офіційні спостерігачі від іноземних держав і міжнародних організацій	
Довірені особи кандидатів у депутати місцевих рад, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови	Не більше 1-ї особи від 1-го кандидата, 1-єї організації партії
Офіційні спостерігачі кандидатів у депутати місцевих рад, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, організації партій	
Уповноважені особи організацій партій – суб'єктів відповідного виборчого процесу	
Офіційні спостерігачі від ГО, які отримали дозвіл мати офіційних спостерігачів на відповідних виборах	Не більше 2-х осіб від 1-єї ГО
Представники ЗМІ	Не більше 2-х осіб від 1-го ЗМІ

У разі одночасного проведення декількох видів виборів на засіданнях ДВК, у тому числі при підрахунку голосів виборців на ВД в день виборів у приміщенні, де проводиться голосування, мають право бути присутніми без дозволу чи запрошення відповідної комісії кандидати, партії (організації партій) — суб'єкти відповідних виборчих процесів, що

ЦВК: просвіта

проводяться одночасно, їх довірені особи, уповноважені особи партій (організацій партій), офіційні спостерігачі (ч. 8, ст. 36 ВКУ).

УВАГА! На засіданнях ВК також мають право бути присутніми особи, які супроводжують осіб, що мають право бути присутніми на засіданні ВК, які внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) потребують такого супроводження.

Окрім того, на засіданні ВК при розгляді заяви чи скарги мають право бути присутніми заявник, суб'єкт звернення зі скаргою, суб'єкт оскарження, заінтересовані особи, зазначені у скарзі, або представник заявника, суб'єкта звернення зі скаргою, суб'єкта оскарження, заінтересованої особи, зазначеної у скарзі.

УВАГА! Інші особи можуть бути присутніми на засіданні ВК тільки з дозволу або на запрошення цієї комісії, про що приймається рішення на засіданні комісії.

УВАГА! Працівники правоохоронних органів можуть здійснювати охорону правопорядку в день голосування та при підрахунку голосів **лише поза межами приміщення для голосування.**

У разі виникнення фактів порушення правопорядку голова, заступник голови чи секретар ДВК може викликати працівників правоохоронних органів виключно для вчинення дій з відновлення правопорядку на період, необхідний для таких дій.

Варто звернути увагу на особливості порядку позбавлення права присутності офіційного спостерігача від ГО, який на відміну від інших суб'єктів виборчого процесу, передбачає необхідність виборчою комісією спочатку прийняття рішення щодо попередження та лише у разі повторного або грубого порушення вимог ч. 10 ст. 60 ВКУ — позбавлення права присутності.

Такими підставами позбавлення права присутності офіційного спостерігача відповідно до ч. 10 ст. 60 ВКУ є:

- 1) втручання в роботу ВК, вчинення дії, що порушують хід виборчого процесу або перешкоджають членам ВК здійснювати свої повноваження;
- 2) заповнення замість виборця (у тому числі на його прохання) виборчий бюлетень;
- 3) присутність при заповненні виборцем виборчого бюлетеня у кабіні (кімнаті) для таємного голосування або іншим чином порушення таємниці голосування.

Для інших суб'єктів та учасників виборчого процесу підставою для позбавлення права присутності є неправомірне перешкоджання проведенню засідання ВК.

У ч. 10 ст. 36 ВКУ зазначається, що рішення про позбавлення права присутності приймається не менше ніж двома третинами голосів від складу комісії. Варто зауважити, що комісія ухвалює рішення виключно на своїх засіданнях.

ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ ЗАСІДАННЯ ВК?

- I. На початку засідання голова оголошує кількість присутніх членів комісії, список запрошених осіб, а також осіб, які мають право бути присутніми на засіданні комісії без дозволу та запрошення комісії, та ЗМІ.
- II. Проект порядку денного за пропозицією голови обговорюється. В разі необхідності внесення змін до порядку денного, головуючий виносить їх на розгляд з власної ініціативи або за ініціативою членів ВК. Кожна пропозиція обговорюється та затверджується окремим протокольним рішенням.

Питання порядку денного можуть бути вилучені з нього за ініціативою членів ВК, про що приймається окреме рішення. Проект порядку денного за пропозиціями членів ВК може бути доповнений питанням під час його обговорення.

- III. По завершенню обговорення порядок денний затверджується протокольним рішенням ВК.
- IV. Далі відбувається почерговий розгляд питань порядку денного, який складається з доповіді члена ВК, запитань та відповідей, внесення та розгляду пропозицій, а також голосування.

ЗАСІДАННЯ ВК

ОГОЛОШЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ПРИСУТНІХ
ТА ЗАПРОШЕНИХ НА ЗАСІДАННІ

ОБГОВОРЕННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ДЕННОГО

ПОЧЕРГОВИЙ РОЗГЛЯД ПИТАНЬ ПОРЯДКУ ДЕННОГО

ЯК ПРИЙМАЮТЬСЯ РІШЕННЯ ВК

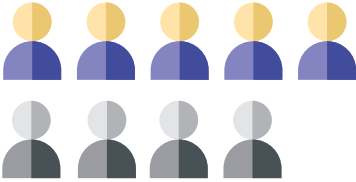

Рішення ВК приймається відкритим голосуванням більшістю голосів від складу комісії.

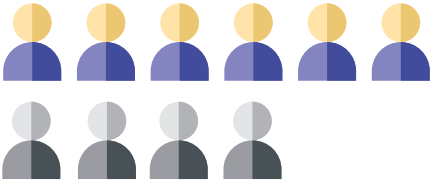
Рішення ВК набирає чинності з моменту його прийняття (ч. 12, ст. 36 ВКУ)

Рішення ВК, прийняте в межах її повноважень, є обов'язковим для виконання (ч. 14, ст. 36 ВКУ).

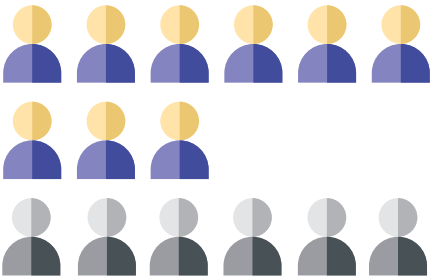
НАПРИКЛАД

Якщо до складу комісії входить дев'ять осіб, і на засіданні присутні п'ять її членів, то «ЗА» прийняття рішення мають проголосувати всі п'ятеро присутніх членів ВК.

Якщо до складу комісії входить 10 осіб і на засіданні присутні шість її членів, то «ЗА» прийняття рішення мають проголосувати всі шестеро присутніх членів.

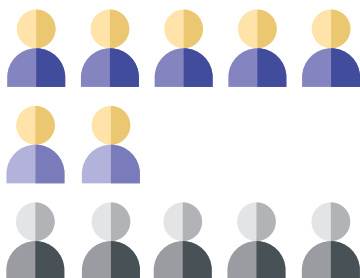

Якщо до складу комісії входить 17 осіб, і на засіданні присутні дев'ять її членів, то ЗА прийняття рішення мають проголосувати всі дев'ятеро присутніх членів.

УВАГА!

В день голосування, при підрахунку голосів виборців на ВД якщо на засіданні ВК присутні менше, ніж 2/3 від складу комісії — рішення приймається не менше, як 2/3 голосів від числа присутніх на засіданні членів комісії (ч. 12, ст. 36 ВКУ).

В день голосування, під час встановлення підсумків голосування в межах виборчого округу

Якщо до складу комісії входить 12 осіб, на засіданні під час встановлення підсумків голосування в межах виборчого округу присутні сім її членів, «ЗА» прийняття рішення в такому випадку має проголосувати не менше п'яти членів комісії.

УВАГА!

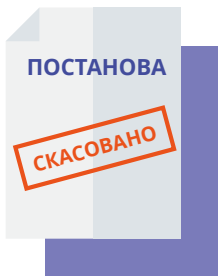
ВК на вимогу трьох членів комісії, а також за рішенням ВК вищого рівня зобов'язана розглянути на своєму засіданні питання, що належать до її повноважень, не пізніш як у триденний строк, але не пізніше дня виборів, а в день виборів, — невідкладно після завершення голосування (ч. 11, ст. 36 ВКУ).

Окрема думка члена ДВК

Член ВК, який бере участь у її засіданні і не згоден з рішенням, прийнятим комісією, має право **протягом двох днів після засідання**, на якому було прийнято рішення, **у письмовій формі висловити окрему думку**, яка додається до протоколу відповідного засідання ВК.

СКАСУВАННЯ РІШЕННЯ ВК

Рішення ВК, що суперечить законодавству України або прийнято з перевищенням її повноважень, може бути скасовано ВК вищого рівня або судом (ч.15 ст. 36 ВКУ).

У такому разі ВК вищого рівня має право прийняти рішення по суті питання.

РОЗГЛЯД ЗАЯВ І СКАРГ ВИБОРЧОЮ КОМІСІЄЮ

Заяви, скарги та інші документи, що надійшли до ВК, мають право приймати члени ДВК, уповноважені на це її рішенням.

Усі заяви, скарги та інші документи приймаються та реєструються у ВК у порядку, встановленому ЦВК.

УВАГА!

Заява, подана до ВК, розглядається протягом п'яти днів з дня її надходження, якщо інше не передбачено Кодексом (ч.16, ст. 36 ВКУ).

Скарги розглядаються з урахуванням положень Розділу XI Кодексу.

ДОКУМЕНТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДВК

Порядок документування діяльності ВК встановлено ст. 37 Кодексу, а також Порядком організації роботи та ведення діловодства виборчих комісій з виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів, затвердженим постановою ЦВК від 10 серпня 2020 року № 173.

СЕКРЕТАР

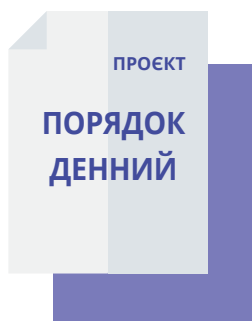
Забезпечує організацію ведення діловодства ВК

ГОЛОВА

Відповідає за стан ведення діловодства

ПІДГОТОВКА ДО ЗАСІДАННЯ

- Не пізніше, ніж за день до проведення засідання **готує секретар** ВК згідно з планом роботи та **за дорученням голови** ВК, а також з урахуванням пропозицій членів ВК.
- Проект порядку денного **погоджується з головою** ВК.
- Інформація про дату, час проведення, порядок денний засідання ВК розміщується на стенді офіційних матеріалів комісії, як правило, не пізніше останнього дня перед днем засідання ВК

МАТЕРІАЛИ ДО ПИТАНЬ ПОРЯДКУ ДЕННОГО

ДЛЯ
РОЗГЛЯДУ
НА ЗАСІДАННІ
ВК

- Матеріали до питань порядку денного засідання складаються з проєкту постанови та додатків до неї.
- **Проєкт рішення ВК готує член комісії відповідно до наданого доручення голови комісії**, до якого долучає всі необхідні документи, а також перелік осіб, які повинні бути запрошені на засідання ВК, та передає відповідні матеріали (проєкт рішення) голові комісії.
- **Після ознайомлення з підготовленими матеріалами голова комісії вчиняє на проєкті постанови відповідну резолюцію** ("для розгляду на засіданні комісії") та передає їх секретарю, який забезпечує комплектність матеріалів до питань порядку денного для членів комісії.

ОРІЄНТОВНИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ ПЕРШОГО ЗАСІДАННЯ ВК

Проект

ПОРЯДОК ДЕННИЙ

1. прийняття присяги членами ДВК;
2. розподіл обов'язків між членами комісії;
3. виконання головою, заступником голови, секретарем або в разі їх відмови іншим членом ВК (загалом не більше 3) повноважень у комісії на платній основі;
4. забезпечення ВК необхідним приміщенням, транспортними засобами, засобами зв'язку, обладнанням, інвентарем, оргтехнікою, іншими матеріальними цінностями;
5. режим роботи ВК та графік чергувань членів ВК;
6. залучення відповідних фахівців, технічних працівників для організаційного, правового, технічного забезпечення здійснення повноважень комісії

ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ ВК

Веде та оформлює — секретар ВК

Підписує — головуючий на засіданні та секретар ВК

Має право підписати — інші члени ВК

Надається для ознайомлення (не пізніше наступного засідання) — іншим членам ВК, суб'єктам виборчого процесу на їх вимогу

До протоколу засідання долучаються оригінали документів, прийнятих на засіданні, а також окремі думки членів комісії.

Зразок

_____ (назва виборів)

_____ (дата проведення виборів)

ПРОТОКОЛ

засідання _____
(повна назва виборчої комісії із зазначенням регіону)

_____ (місце прийняття — назва населеного пункту)

_____ год _____ хв

" _____ " _____ 20__ року

(час, дата прийняття)

Усього членів комісії: _____ осіб.

Присутні на засіданні члени комісії: _____
(прізвище, ініціали імені та по батькові)

Запрошені на засідання: _____

(посада, прізвище, ініціали імені та по батькові або за списком, що додається)

Присутні на засіданні: _____
(посада, прізвище, ініціали імені та по батькові або за списком, що додається)

*(За потреби на початку засідання розглядаються питання про визначення
головуючого на засіданні, секретаря засідання, надання дозволу особам бути присутніми
на засіданні виборчої комісії, з яких приймаються протокольні рішення)*

Обговорення та затвердження порядку денного засідання комісії.

Слухали: _____
(посада, прізвище, ініціали імені та по батькові
головуючого на засіданні)

Який(а) запропонував(ла) включити до порядку денного засідання комісії
такі питання:

1. _____
(перелік питань, включених до проєкту порядку денного)
2. _____

Виступили: _____
(прізвище, ініціали імені та по батькові осіб, які виступили,
короткий зміст кожного виступу)

Вирішили: _____
(зміст протокольного рішення)

За це рішення проголосували:

За _____
(цифрами і прописом)

Проти _____
(цифрами і прописом)

Утрималися _____
(цифрами і прописом)

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. _____
(перелік питань порядку денного)

2. _____

1. Слухали: _____
(зміст питання)

_____ (посада, прізвище, ініціали імені та по батькові доповідача)
_____ (короткий зміст виступу)

Виступили: _____
(прізвище, ініціали імені та по батькові осіб, які виступили, короткий зміст кожного виступу)

Вирішили (постановили): _____
(зміст рішення (постанови, протокольного рішення))

За це рішення проголосували:

За _____
(цифрами і прописом)

Проти _____
(цифрами і прописом)

Утрималися _____
(цифрами і прописом)

Постанова № _____ додається.

2. Слухали: _____
(зміст питання)

_____ (посада, прізвище, ініціали імені та по батькові доповідача)
_____ (короткий зміст виступу)

Виступили: _____
(прізвище, ініціали імені та по батькові осіб, які виступили, короткий зміст кожного виступу)

Вирішили (постановили): _____
(зміст рішення (постанови, протокольного рішення))

За це рішення проголосували:

За _____
(цифрами і прописом)

Проти _____
(цифрами і прописом)

Утрималися _____
(цифрами і прописом)

Постанова № _____ додається.

_____ (головуючий на засіданні) _____ (підпис) _____ (ініціал імені, прізвище)

_____ (секретар комісії (секретар засідання)) _____ (підпис) _____ (ініціал імені, прізвище)

МП

ОФОРМЛЕННЯ РІШЕНЬ ВК

Рішення ВК з питань **порядку денного** ухвалюється у формі **Постанови**, а з питань поточної діяльності ВК може приймати **протокольні рішення**.

Зміст протокольних рішень заноситься до протоколу засідання комісії та не оформлюється окремим документом.

Постанови комісії оформлюються окремим документом.

Постанова ВК має містити:

- найменування комісії;
- найменування постанови;
- час, дату та місце її прийняття;
- порядковий номер;
- мотивувальну частину;
- нормативно-правове обґрунтування;
- резолютивну частину.

Мотивувальна частина — посилання на обставини, що зумовили розгляд питання на засіданні, встановлені факти та підстави для ухвалення рішення.

Нормативно-правове обґрунтування — посилання на положення нормативно-правових актів або рішення (положення рішень) Центральної виборчої комісії чи територіальної виборчої комісії або судові рішення, якими керувалася комісія при прийнятті постанови.

Резолютивна частина — рішення ВК з розглянутого питання, сформульоване у вигляді висновку із зазначенням завдань і заходів, спрямованих на реалізацію повноважень комісії з питання, що розглядається.

Постанова підписується головою комісії (головуючим на засіданні) та секретарем комісії (секретарем засідання). Постанови мають наскрізну нумерацію.

Зразок

_____ (назва виборів)

_____ (дата проведення виборів)

_____ (повна назва виборчої комісії із зазначенням регіону)

ПОСТАНОВА

_____ (місце прийняття — назва населеного пункту)

_____ ГОД _____ ХВ

" _____ " _____ 20__ року
(час, дата прийняття)

№ _____

_____ (найменування (відображає основний зміст постанови))

_____ (мотивувальна частина (посилання на обставини, що зумовили розгляд питання на засіданні виборчої комісії, встановлені факти та підстави для ухвалення рішення))

_____ (нормативно-правове обґрунтування (посилання на положення нормативно-правових актів або рішення (положення рішень) Центральної виборчої комісії чи територіальної виборчої комісії або судові рішення, якими керувалася комісія під час прийняття постанови))

ПОСТАНОВЛЯЄ:

_____ (назва виборчої комісії)

_____ (резольютивна частина (рішення виборчої комісії, викладене у формі висновку із зазначенням завдань і заходів, спрямованих на реалізацію повноважень комісії з питання, що розглядається, вказівки на необхідність доведення змісту постанови до суб'єктів, на яких поширюється її дія, виконавців, осіб, на яких покладається контроль за виконанням документа, строки його виконання, додатки))

_____ (головуючий на засіданні)

_____ (підпис)

_____ (ініціал імені, прізвище)

_____ (секретар комісії (секретар засідання))

_____ (підпис)

_____ (ініціал імені, прізвище)

МП

ОПРИЛЮДНЕННЯ РІШЕНЬ ВК

Всі постанови виборчої комісії вивішуються на стенді офіційних матеріалів комісії.

Не пізніше 11 години наступного дня

Якщо рішення прийнято не пізніше, ніж в п'ятницю перед днем голосування

Не пізніше, ніж через 4 години після завершення засідання

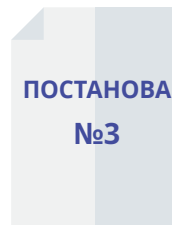
Якщо рішення прийнято напередодні дня голосування, в день голосування та під час встановлення підсумків голосування

Постанова у цей самий строк доводиться також до відома суб'єктів процесу, яких вона стосується.

Копія постанови, скріплена печаткою, засвідчена головою та секретарем видається суб'єкту виборчого процесу, якого вона стосується, на його вимогу **не пізніше, ніж через 4 години** після її прийняття (напередодні дня голосування та **в день голосування — невідкладно**).

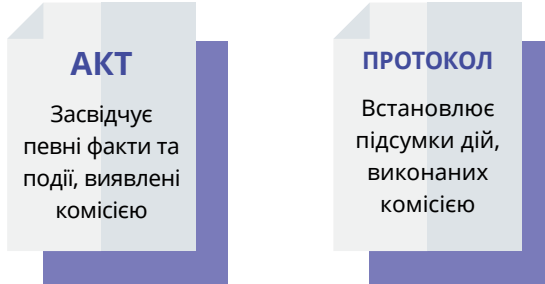
Стенд офіційних матеріалів облаштовується в приміщенні ДВК, у місці, вільно доступному для відвідувачів.

СТЕНД ОФІЦІЙНИХ МАТЕРІАЛІВ

АКТИ ТА ПРОТОКОЛИ ВК

Акти і протоколи ВК складаються у випадках, передбачених ВКУ, за формами, встановленими Постановами ЦВК

Кількість примірників актів та протоколів також визначається ВКУ та Постановами ЦВК.

УВАГА!

- Акти та протоколи підписуються всіма присутніми на засіданні членами ВК та скріплюються печаткою ВК
- Перший примірник також мають право підписати присутні на засіданні суб'єкти виборчого процесу

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ,

ДОВІРЕНИХ ОСІБ,

УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ

ОРГАНІЗАЦІЙ ПАРТІЙ ТА ЗМІ

ОФІЦІЙНІ СПОСТЕРІГАЧІ

У виборчому процесі можуть брати участь

- офіційні спостерігачі від кандидатів у депутати в багатомандатних виборчих округах,
- офіційні спостерігачі від кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови,
- офіційні спостерігачі від організацій партій, які висунули виборчі списки,
- офіційні спостерігачі від ГО, яким у порядку, встановленому Кодексом, надано дозвіл мати офіційних спостерігачів на відповідних виборах.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ОФІЦІЙНИХ СПОСТЕРІГАЧІВ

Права та обов'язки офіційних спостерігачів від ГО визначені в ч. 9,10 ст. 60 ВКУ.

Права та обов'язки офіційних спостерігачів від організацій партій та кандидатів на місцевих виборах визначені в ч. 7,8 ст. 239 ВКУ.

ОФІЦІЙНИЙ СПОСТЕРІГАЧ ВІД ПАРТІЇ, КАНДИДАТА, ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

МАЄ ПРАВО:

- бути присутнім на засіданнях ТВК та ДВК відповідного багатомандатного виборчого округу
- бути присутнім на зустрічах кандидатів, представників, уповноважених осіб організацій партій з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах

- перебувати на ВД під час голосування, спостерігати з будь-якої відстані за діями членів ВК, у тому числі під час видачі виборчих бюлетенів виборцям і підрахунку голосів виборців на ВД та встановлення підсумків голосування, не перешкоджаючи членам виборчої комісії фізично
- здійснювати фото-, відеозйомку та аудіозапис, не порушуючи при цьому таємниці голосування виборців
- бути присутнім під час голосування виборців за місцем їх перебування
- звертатися із заявою чи скаргою до ВК у межах відповідного багатомандатного округу щодо усунення порушень Кодексу в разі їх виявлення
- скласти акт про виявлення порушення Кодексу, що підписується ним та не менш як двома виборцями, які засвідчують факт такого порушення, із зазначенням їхніх прізвищ, імен, по батькові, місця проживання та адреси житла, та подати його до відповідної виборчої комісії чи до суду
- вживати необхідних заходів у межах законодавства щодо припинення протиправних дій під час голосування та підрахунку голосів виборців на ВД
- отримувати копії протоколів та інших документів у випадках, передбачених Кодексом
- реалізовувати інші права, передбачені Кодексом для офіційних спостерігачів

НЕ МАЄ ПРАВА:

- втручатися в роботу ВК, вчиняти дії, що порушують хід виборчого процесу або перешкоджають членам ВК здійснювати свої повноваження
- заповнювати замість виборця (у тому числі на його прохання) виборчий бюлетень
- бути присутнім при заповненні виборцем виборчого бюлетеня у кабіні для таємного голосування або в інший спосіб порушувати таємницю голосування

У разі недотримання офіційним спостерігачем вищезазначених вимог виборча комісія робить йому попередження.

ЦВК: просвіта

У разі повторного або грубого порушення цих вимог ВК може позбавити офіційного спостерігача права бути присутнім на засіданні комісії, прийнявши мотивоване рішення не менше ніж двома третинами голосів від складу комісії.

Таке рішення може бути оскаржене офіційним спостерігачем від організації партії чи кандидата до суду.

МІЖНАРОДНІ СПОСТЕРІГАЧІ

Офіційні спостерігачі від іноземних держав (далі — ІД) та міжнародних організацій (далі — МО) можуть вести спостереження за ходом виборчого процесу, але вони не є суб'єктами виборчого процесу.

ЦВК акредитує та видає офіційним спостерігачам від ІД та МО посвідчення за встановленою формою (ч. 1,4 ст. 59 ВКУ).

ОФІЦІЙНИЙ СПОСТЕРІГАЧ ВІД ІНОЗЕМНОЇ ДЕРЖАВИ, МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

МАЄ ПРАВО (Ч. 6 СТ.59 ВКУ):

- бути присутнім на зустрічах кандидатів, їх довірених осіб, представників, уповноважених осіб організацій партій — суб'єктів виборчого процесу з виборцями, на передвиборних зборах, мітингах, засіданнях ВК
- ознайомлюватися з матеріалами передвиборної агітації
- бути присутнім на засіданнях, перебувати у приміщеннях ДВК, ТВК, спостерігати з будь-якої відстані за діями членів ВК, у тому числі під час видачі виборчих бюлетенів виборцям, підрахунку голосів виборців, встановлення підсумків голосування, не заважаючи при цьому членам ВК фізично

- здійснювати фото-, відеозйомку та аудіозапис без порушення при цьому таємниці голосування виборців
- після проведення виборів висловлювати свої пропозиції щодо організації проведення відповідних виборів та вдосконалення законодавства України з урахуванням міжнародного досвіду, проводити прес-конференції з додержанням вимог законодавства України
- утворювати разом з іншими спостерігачами від ІД та МО тимчасові групи спостерігачів для координації їхньої діяльності
- отримувати копії протоколів, інших документів у випадках, передбачених Кодексом

НЕ МАЄ ПРАВА (Ч. 10 СТ.59 ВКУ):

- втручатися у роботу ВК
- чинити дії, що порушують законний хід виборчого процесу
- чинити дії, що неправомірно перешкоджають членам ВК здійснювати свої повноваження
- заповнювати замість виборця (у тому числі на його прохання) виборчий бюлетень або іншим чином порушувати таємницю голосування
- використовувати свій статус у діяльності, не пов'язаній із спостереженням за ходом виборчого процесу

ВАЖЛИВО!

Громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, які володіють українською мовою, можуть супроводжувати акредитованих офіційних спостерігачів від ІД та МО на території ВД та під час засідань ВК виключно для виконання функцій перекладача. Кожен офіційний спостерігач має право на одного перекладача (ч.2 ст.59 ВКУ). Перекладачі також зобов'язані не втручатися в роботу ВК (ч.10 ст.59 ВКУ).

ДОВІРЕНА ОСОБА КАНДИДАТА

Кандидати у депутати місцевої ради та на посаду сільського, селищного, міського голови можуть мати довірених осіб. Довірені особи сприяють кандидатам під час виборчого процесу, представляють їх інтереси у відносинах з ВК, органами державної влади, органами влади АРК та ОМС, об'єднаннями громадян, виборцями. (ч. 7 ст. 238).

ДОВІРЕНА ОСОБА КАНДИДАТА

МАЄ ПРАВО (ч. 12 ст. 238):

- бути присутньою на засіданнях відповідної ТВК та ДВК і брати в них участь з правом дорадчого голосу
- бути присутньою на ВД під час голосування та на засіданні ВК під час підрахунку голосів виборців з додержанням установлених Кодексом вимог
- одержувати у відповідній ВК посвідчення офіційних спостерігачів від кандидата, чий інтереси вона представляє
- за дорученням кандидата бути розпорядником його власного виборчого фонду
- одержувати копії протоколів ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД
- складати акти, що підписуються особами, які виявили порушення, і виборцями — свідками порушення, та подавати їх до відповідної ВК з додержанням строків, установлених законом
- звертатися до відповідної ВК із заявою про усунення виявлених порушень
- за дорученням кандидата оскаржувати від його імені рішення, дії або бездіяльність відповідної ДВК, що порушують законні права кандидата, в порядку, передбаченому Кодексом
- підписувати акти, протоколи, що складаються ДВК, у разі присутності на засіданні ВК під час їх складання

- реалізовувати права, передбачені Кодексом для офіційного спостерігача від суб'єкта виборчого процесу
- реалізовувати інші права, передбачені цим Кодексом для довірених осіб

ВАЖЛИВО!

Втручання довіреної особи кандидата в роботу ВК не допускається (ч.13 ст.238).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРТІЇ

Організація партії, яка висунула кандидатів у депутати в єдиному багатомандатному окрузі, може мати

- не більше **двох** уповноважених осіб у цьому окрузі та
- не більше **двох** уповноважених осіб у кожному територіальному окрузі.

Уповноважена особа організації партії представляє відповідну організацію партії і **не є самостійним** суб'єктом виборчого процесу. Список уповноважених осіб організації партії з обов'язковим зазначенням відповідного виборчого округу затверджується керівним органом організації партії. (ч. 5 ст. 236).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРТІЇ (ч. 14 ст. 236 ВКУ)

- сприяє організації партії в її участі у виборчому процесі, в тому числі у проведенні передвиборної агітації
- представляє інтереси організації партії у відносинах з ВК (крім ЦВК), органами державної влади, органами влади АРК, ОМС, виборцями, іншими суб'єктами виборчого процесу на території відповідного виборчого округу

-
- має право брати участь у засіданнях ВК (крім ЦВК) на території відповідного виборчого округу
-
- має право бути присутньою на ВД під час голосування та на засіданні ДВК під час підрахунку голосів виборців (не більше однієї особи від однієї організації партії)
-
- має права офіційного спостерігача від організації партії
-
- має інші права, передбачені Кодексом для уповноваженої особи партії
-

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ПРЕДСТАВНИКІВ ЗМІ

При здійсненні своїх повноважень представники ЗМІ

МАЮТЬ ПРАВО:

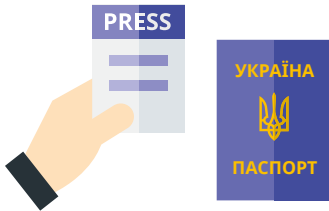
- здійснювати інформування про перебіг виборчого процесу, події, пов'язані з виборами, на засадах збалансованості, достовірності, повноти і точності, об'єктивності поширюваної інформації, доступності з дотриманням вимог законодавства про інформацію та про засоби масової інформації, норм журналістської етики (ч. 6 ст. 12 ВКУ)
-
- здійснювати письмові, аудіо- та відеозаписи із застосуванням необхідних технічних засобів (ч. 1 ст. 25 Закону «Про інформацію»)
-
- бути присутніми на засіданнях ВК, у тому числі при підрахунку голосів виборців на ВД в день виборів чи в день повторного голосування у приміщенні, де проводиться голосування (не більше двох осіб від одного засобу масової інформації) (ч. 8 ст. 36 ВКУ)
-

- брати участь у спеціальному інформаційному забезпеченні місцевих виборів на замовлення відповідної ВК, а щодо фактів та подій, пов'язаних з виборчим процесом, — з власної ініціативи з дотриманням вимог Кодексу (ч. 2 ст. 232 ВКУ)
- отримувати інформацію щодо підготовки і проведення місцевих виборів

ДОКУМЕНТИ ПРЕДСТАВНИКА ЗМІ

Представник ЗМІ повинен пред'явити один з таких документів:

- редакційне посвідчення;
- посвідчення журналіста, видане Національною спілкою журналістів;
- посвідчення журналіста, видане медіа-профспілкою;
- прес-карта інших журналістських організацій.

Форми таких посвідчень не встановлені — вони можуть бути у довільній формі, тому варто звернути увагу на термін дії посвідчення.

Якщо посвідчення без фотокартки, воно є дійсним лише за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу, наприклад, паспорта громадянина України.

**ФІНАНСОВЕ,
МАТЕРІАЛЬНО-
ТЕХНІЧНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВК.
ОПЛАТА ПРАЦІ
ЧЛЕНІВ ВК**

Фінансове забезпечення підготовки і проведення місцевих виборів за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету, отриманих як цільова субвенція з Державного бюджету України, здійснюється ТВК (ч. 1 ст. 210 ВКУ).

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТИ КОМІСІЙ

Органи державної влади, органи влади АРК та органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи в межах своїх повноважень зобов'язані сприяти ВК у реалізації їхніх повноважень (ч. 1 ст. 211 ВКУ), зокрема:

- 1) надавати необхідні приміщення та повідомляти про їх місцезнаходження (адреси) виборчу комісію, що формує відповідну ДВК, не пізніш як за один день до її формування;

Розмір оренди приміщень недержавної власності встановлюється договором оренди.

- 2) забезпечувати охорону наданих приміщень;
- 3) забезпечувати охорону виборчих бюлетенів та іншої виборчої документації;
- 4) надавати транспортні засоби* і засоби зв'язку (з оплатою послуг щодо їх підключення)**, обладнання, інвентар, оргтехніку, що підлягають поверненню після припинення повноважень ВК.

** згідно з установленими ЦВК нормами та переліком (постанова ЦВК № 164 від 8 серпня 2020 року)*

*** порядок оплати або відшкодування зазначених послуг встановлюється КМУ. Вартість зазначених послуг оплачується за діючими на момент проведення виборів тарифами.*

Органи Національної поліції України за зверненням ТВК, регіональних, територіальних представництв ЦВК зобов'язані забезпечити цілодобову охорону приміщення відповідної ДВК.

ОПЛАТА ПРАЦІ ЧЛЕНІВ ВК

Законодавство гарантує оплату роботи всіх членів ДВК у день виборів. Робота оплачується у розмірі та порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України (ч. 5 ст. 212 ВКУ). Також членам ДВК у межах загальної економії фонду оплати праці може бути нарахована і виплачена одноразова грошова винагорода в порядку, встановленому КМУ (ч. 4 ст. 212 ВКУ).

ОДНОЧАСНО З ТИМ,

ДВК може прийняти рішення, що голова та заступник голови або секретар відповідної ДВК протягом виборчого процесу будуть виконувати свої повноваження у ДВК на платній основі на підставі цивільно-правового договору між ними і виборчою комісією (ч. 1 ст. 212 ВКУ). **Таке рішення має затверджуватись ТВК**, яка здійснює фінансове забезпечення вказаної ДВК.

В разі відмови голови, заступника голови або секретаря виконувати повноваження на платній основі можуть інші члени ДВК. Загальна кількість членів ДВК, що будуть виконувати повноваження на платній основі має бути **не більше двох осіб** (ч. 1 ст. 212 ВКУ).

Зазначені особи на цей період увільняються від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи із збереженням стажу роботи.

ОПЛАТА ПРАЦІ ЧЛЕНА ВК:

- не нижча від середньої заробітної плати за основним місцем роботи;

Якщо член ВК був звільнений від виконання виробничих або службових обов'язків за основним місцем роботи, оплата його праці з підготовки і проведення місцевих виборів не може бути нижчою від його середньої заробітної плати за основним місцем роботи та більшою за розмір заробітної плати відповідного сільського, селищного, міського голови або голови відповідної ради (ч. 3 ст. 212 ВКУ).

- не нижча від розміру мінімальної заробітної плати;

Оплата праці члена ВК, який є пенсіонером або особою, яка тимчасово не працює, не може бути нижчою від розміру мінімальної заробітної плати, встановленого на момент її нарахування (ч. 3 ст. 212 ВКУ).

- не є підставою для обмеження розміру отримуваної пенсії;

Оплата праці членів ВК, які є пенсіонерами, не може бути підставою для обмеження розміру отримуваної ними пенсії.

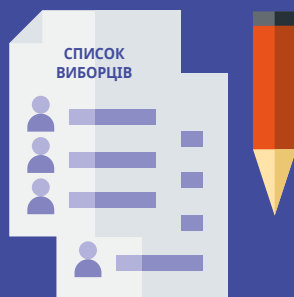
- не є підставою для зняття з обліку в державній службі зайнятості;

Якщо член ВК є визнаним в установленому законом порядку безробітним, робота у складі ВК, не є підставою для зняття цієї особи з обліку в державній службі зайнятості як такої, що шукає роботу, або для припинення виплати їй допомоги по безробіттю та інших видів допомоги (ч. 7 ст. 212 ВКУ).

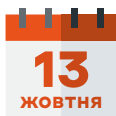
- не є підставою для скасування/обмеження/зменшення будь-яких видів соціальних пільг тощо.

Оплата праці членів ВК, а також осіб, які залучаються до роботи у комісії, не може бути підставою для скасування, обмеження або зменшення їм та членам їх сімей, які проживають разом з ними, будь-яких видів соціальних виплат, пенсій, субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг і т. д. (ч. 8 ст. 212 ВКУ).

СПИСКИ ВИБОРЦІВ

ПОПЕРЕДНІ СПИСКИ ВИБОРЦІВ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВД

Не пізніше як за 11 днів до дня голосування орган ведення ДРВ у приміщенні, в якому він розташований, передає попередній список виборців на паперовому носії та виготовлені іменні запрошення відповідній ДВК (до 13 жовтня).

ХТО ОТРИМУЄ ПОПЕРЕДНІЙ СПИСОК ВИБОРЦІВ?

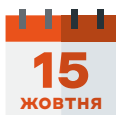
Не менше 3-х членів ДВК, один з яких — **голова комісії** (в разі неможливості — заступник голови або секретар).

Про передачу попереднього списку виборців складається акт за формою, встановленою ЦВК, у 2-х примірниках. Один примірник акта зберігається в органі ведення ДРВ, другий — у ДВК.

ЯК ДВК ОРГАНІЗОВУЄ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ВИБОРЦІВ З ПОПЕРЕДНІМИ СПИСКАМИ ВИБОРЦІВ? Ч. 1-2, СТ. 42 ВКУ

ДВК звичайної виборчої дільниці наступного дня після отримання попереднього списку виборців надає його для загального ознайомлення у приміщенні ДВК.

Окрім того, ДВК надсилає або доставляє в інший спосіб кожному виборцю іменне запрошення, отримане від органу ведення ДРВ. Іменне запрошення доставляється не пізніше, ніж за 9 днів до дня голосування (до 15 жовтня).

УТОЧНЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВД

Виборець може звернутися до ДВК або безпосередньо до органу ведення ДРВ із заявою про уточнення попереднього списку виборців, у тому числі (ч. 3, ст. 42 ВКУ):

- про включення або виключення зі списку себе особисто;
- про включення або виключення зі списку інших осіб;
- щодо наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця пересуватися самостійно.

ВИБОРЕЦЬ

Особисто подає заяву разом з документами (копіями), які підтверджують відомості з заяви **не пізніше, як за 5 днів до дня голосування** (до 19 жовтня)

УВАГА! якщо виборець з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не може особисто подати заяву, **ДВК за зверненням такого виборця зобов'язана забезпечити прийняття заяви у такого виборця в інший спосіб.**

ДВК

2.1. **Розглядає** заяву протягом одного дня, за результатом чого **приймає рішення про передачу заяви до органу ведення ДРВ (заява подана пізніше, ніж за 5 днів до дня голосування, залишається без розгляду)**

2.2. Рішення разом із заявою виборця **невідкладно направляє до органу ведення ДРВ**

2.3. **Не пізніше наступного дня** після прийняття рішення **видає його особі, яка подала заяву, а також надсилає особі, якої воно стосується** (якщо це не особа, яка подала заяву)

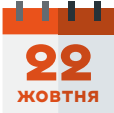

У разі якщо виборець з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) **не може особисто подати заяву**, ДВК за зверненням такого виборця **зобов'язана забезпечити прийняття заяви** у такого виборця в інший спосіб.

Заява до органу ведення ДРВ також може бути подана за допомогою електронних сервісів у порядку, встановленому Центральною виборчою комісією.

УТОЧНЕНІ СПИСКИ ВИБОРЦІВ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Уточнені списки виборців передаються відповідним ВК **не пізніше як за два дні до дня голосування (до 22 жовтня)**.

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО УТОЧНЕНОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВД

До уточненого списку виборців зміни вносяться на підставі:

- рішення суду
- повідомлення органу ведення ДРВ щодо кратного включення виборця до списку на цій виборчій дільниці

УВАГА!

Зміни до уточненого списку виборців можуть бути внесені до **18-ї години останньої суботи** перед днем голосування!

В день голосування зміни до уточненого списку виборців не вносяться! (ч. 1 п. 7 ст. 44 ВКУ)

ЯК ВНОСЯТЬСЯ ЗМІНИ ДО УТОЧНЕНОГО СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВД

- **Вносить голова** або заступник та секретар ДВК
- **При включенні** виборця до списку виборців відомості про нього вносяться у кінці списку. **В графі «Примітки»** зазначаються **дата і номер рішення суду**
- **Виключення** зі списку виборців здійснюється шляхом викреслення. **В графі «Примітки»** робиться запис «Виключено», зазначаються **дата і номер рішення суду** або **повідомлення органу ведення ДРВ. Запис засвідчується підписами** голови або заступника та секретаря

УВАГА!

При внесенні змін до уточненого списку виборців **на підставі рішення суду невідкладно** необхідно повідомити орган ведення ДРВ про включення або виключення виборця зі списку (ч. 4 ст. 44 ВКУ).

В останню суботу перед днем голосування, після внесення змін на підставі рішень суду та повідомлень з органу ведення ДРВ (**після 18-ї години**) список виборців **закривається**.

- **Закреслюються незаповнені графи** списку виборців таким чином, щоб **унеможливити внесення** до списку додаткових **виборців**
- **Підписується** головою або заступником і секретарем ДВК
- **Скріплюється печаткою ДВК**

УТОЧНЕНИЙ СПИСОК ВИБОРЦІВ

В ДЕНЬ ГОЛОСУВАННЯ НА ЗВИЧАЙНІЙ ВД

В день голосування виправляються **неточності та технічні описки** в уточненому списку виборців (якщо є зрозумілим, що до списку виборців включено саме того виборця, який прибув на виборчу дільницю для голосування), а саме **неправильне написання**:

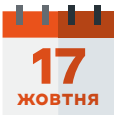
- **прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності);**
- **дати народження;**
- **номера будинку, квартири місця проживання**

Таке виправлення засвідчується підписом голови або заступника голови чи секретаря ДВК **у графі "Примітки"**.

УВАГА!

Відомості про виборців, включених чи виключених із уточненого списку виборців, а також про виборців, **стосовно яких** в уточненому списку виборців було **виправлено неточності та технічні описки, передаються** ДВК відповідному органу ведення **ДРВ** (ч. 9 ст. 44 ВКУ).

СПИСКИ ВИБОРЦІВ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Попередні списки виборців на спеціальних виборчих дільницях складають ДВК **не пізніше, як за 7 днів** до дня голосування (не пізніше 17 жовтня) на підставі відомостей, які подаються керівниками відповідних закладів та установ, в яких утворені спеціальні виборчі дільниці. Попередні списки виборців на спеціальній виборчій дільниці складаються за формою, встановленою постановою ЦВК № 124 від 25 червня 2020 року

Керівник відповідного закладу подає ДВК такі відомості в одному примірнику не пізніше, як **за 9 днів** (не пізніше 15 жовтня) до дня голосування за його підписом та засвідчується печаткою.

Подання вноситься **за формою, встановленою ЦВК** (постанова ЦВК № 124 від 25.06.2020). При цьому виборці, які мають залишити заклад до дня голосування, до подання та до списку виборців на відповідній виборчій дільниці не включаються.

ДВК спеціальної виборчої дільниці вносить виборця до списку **виборців із зазначенням** у графі "Примітки" **його права на отримання виборчого бюлетеня на кожних відповідних місцевих виборах.**

УВАГА!

До списку виборців, який складається **на спеціальній виборчій дільниці, включаються виборці, які мають право голосу на відповідних місцевих виборах:**

- **на виборах депутатів сільської, селищної, міської ради, сільського, селищного, міського голови** мають виборці, які належать до відповідної територіальної громади;
- **на виборах депутатів сільської, селищної, міської ради ОТГ та сільського, селищного, міського голови** мають виборці, які належать до відповідної ОТГ;
- **на виборах депутатів районної ради** мають виборці, які належать до однієї з територіальних громад відповідного району;
- **на виборах депутатів обласної ради** мають виборці, які проживають на території області;
- **на виборах депутатів районної у місті ради** мають виборці, які належать до територіальної громади відповідного міста і проживають на території відповідного району в місті.

Військовослужбовці строкової служби, громадяни України, які проживають за кордоном, особи, визнані судом неієздатними, та громадяни України, які за вироком суду перебувають у місцях позбавлення волі, вважаються такими, що **не належать до жодної територіальної громади, та не мають права голосу на місцевих виборах** (ч. 7 ст. 7 ВКУ).

Після складення списку виборців на спеціальній виборчій дільниці **ДВК невідкладно передає відомості про включених до нього виборців** органу ведення ДРВ (ч. 6 ст. 45 ВКУ).

СКЛАДАННЯ СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Керівник закладу подає ДВК відомості про виборців не пізніше, ніж за 9 днів до дня голосування

ДВК спеціальної ВД формує список виборців не пізніше, ніж за 7 днів до дня голосування

ДВК невідкладно подає відомості відділу ведення ДРВ про виборців, включених до списку виборців на спеціальній ВД

УТОЧНЕННЯ СПИСКУ ВИБОРЦІВ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

Якщо **виборець прибув** до стаціонарного закладу охорони здоров'я **менш як за 10 днів** до дня голосування але **більш як за 2 дні** до дня голосування:

- **керівник** відповідного закладу невідкладно **подає відповідні відомості**, засвідчені підписом та печаткою закладу;
- **ДВК** на підставі відомостей, поданих керівником закладу, **уточнює список виборців**.

УВАГА!

Виборець, який прибув до стаціонарного закладу охорони здоров'я в тому населеному пункті, в якому він проживає, **може звернутися до ДВК звичайної ВД, на якій він включений до списку виборців**, щодо можливості **проголосувати за місцем свого перебування**. У такому разі до списку виборців на **спеціальній ВД він не включається**. (ч. 8 ст. 45 ВКУ).

Виборець має право особисто звернутись до ДВК спеціальної ВД не пізніше, ніж за 2 дні до дня голосування із заявою щодо уточнення списку виборців.

ЦВК: просвіта

ДВК спеціальної ВД розглядає таку заяву невідкладно. За результатом розгляду ДВК зобов'язана прийняти рішення:

- рішення про внесення змін до списку виборців;
- мотивоване рішення про відмову в задоволенні заяви.

Якщо така заява подана пізніше, ніж за 2 дні до дня голосування — ДВК залишає заяву без розгляду.

Відомості про внесення змін до списку виборців на спеціальній ВД ДВК **невідкладно** передає відповідному органу ведення ДРВ.

В останню суботу перед днем голосування список виборців на спеціальній ВД **закривається**:

- **закреслюються незаповнені графі** списку виборців таким чином, щоб **унеможливити внесення** до списку додаткових **виборців**;
- **підписується** головою або заступником і секретарем ДВК;
- **скріплюється печаткою ДВК**.

У ДЕНЬ ГОЛОСУВАННЯ НА СПЕЦІАЛЬНІЙ ВД

УВАГА!

В день голосування зміни до уточненого списку виборців не вносяться (ч. 17 ст. 45).

В день голосування виправляються **неточності та технічні описки** в уточненому списку виборців (якщо є зрозумілим, що до списку виборців включено саме того виборця, який прибув на ВД для голосування), а саме **неправильне написання**:

- **прізвища, власного імені (усіх власних імен), по батькові (за наявності);**
- **дати народження;**
- **номера будинку, квартири місця проживання.**

Таке виправлення засвідчується підписом голови або заступника голови чи секретаря ДВК **у графі "Примітки"**.

ЗАЯВИ ЩОДО ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ ТА ВИТЯГ ЗІ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Виборцям, які внесені до списку виборців на ВД, але внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) не здатні пересуватися самостійно, в день голосування надається можливість проголосувати за місцем перебування.

Для організації голосування таких виборців, ДВК **в суботу 24 жовтня, не раніше 12.00 на своєму засіданні виготовляє витяг зі списку виборців**. Форма витягу зі списку виборців встановлена постановою ЦВК № 124 від 25.06.2020.

ЯКІ ВИБОРЦІ ВКЛЮЧАЮТЬСЯ ДО ВИТЯГУ ЗІ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Витяг зі списку виборців

БЕЗ РІШЕННЯ КОМІСІЇ

- **Виборець, постійно не здатний пересуватися самостійно, стосовно якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка (НСП)**, якщо виборець не повідомив ДВК про бажання голосувати в приміщенні для голосування
- Таку **заяву виборець може подати до 12 години 24 жовтня** (остання субота перед днем голосування)

ЗА РІШЕННЯМ КОМІСІЇ

- Виборець, тимчасово не здатний пересуватись самостійно, на підставі його заяви та довідки медичної установи про стан його здоров'я

При включенні виборця до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування у списку виборців на виборчій дільниці **у графі "підпис виборця" секретар ДВК робить запис "ГОЛОСУЄ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ"**.

Витяг зі списку виборців невідкладно після його складення надається для загального ознайомлення у приміщенні ДВК.

**ПОДАЧА ВИБОРЦЕМ ЗАЯВИ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ**

Виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, поштою або через інших осіб подає власноручно написану заяву з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування із зазначенням місця свого перебування виборця. Заява викладається в довільній формі.

Така заява разом з довідкою медичної установи про стан здоров'я виборця має бути подана до ДВК не пізніше 20-ї години 23 жовтня.

На спеціальних ВД, утворених у стаціонарних закладах охорони здоров'я, голосування за місцем перебування виборця проводиться на підставі власноручно написаної заяви виборця з проханням забезпечити йому голосування за місцем його перебування у зв'язку з необхідністю дотримання постільного режиму.

ДВК реєструє заяви виборців голосувати за місцем перебування в окремому журналі, в якому зазначаються день і час надходження такої заяви, прізвище, ім'я, по батькові та адреса місця проживання (місця перебування) виборця.

Форма журналу визначена постановою ЦВК № 134 від 8 липня 2020 року (зі змінами)

**ПЕРЕВІРКА ДВК ФАКТУ ТИМЧАСОВОЇ НЕЗДАТНОСТІ
ВИБОРЦЯ ПЕРЕСУВАТИСЬ САМОСТІЙНО**

При включенні виборця до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування **члени ДВК зобов'язані перевірити факт тимчасової нездатності виборця пересуватися самостійно.**

У разі непідтвердження факту тимчасової нездатності виборця пересуватися самостійно ДВК приймає рішення про відмову в наданні цьому виборцю можливості голосувати за місцем перебування (ч. 4, ст. 249).

Порядок перевірки тимчасової нездатності виборця пересуватись самостійно встановлено **постановою ЦВК № 134 від 8 липня 2020 року (зі змінами).**

Для здійснення вказаної перевірки **рішенням ДВК визначаються не менш як три члени комісії**, які повинні бути представниками різних суб'єктів подання кандидатур до складу цієї ДВК.

Перевірка здійснюється до прийняття рішення ДВК про включення виборця до витягу зі списку виборців.

Прізвища, імена (усі власні імена), по батькові (за наявності) членів комісії, які перевіряли факт тимчасової нездатності виборця пересуватися самостійно, а також результат перевірки зазначаються відповідно у графах 7, 8 журналу реєстрації заяв виборців про бажання голосувати за місцем перебування.

Які факти має підтвердити перевірка та як здійснюється перевірка відповідних фактів:

Який факт має підтвердити перевірка	Як здійснюється перевірка
Написання виборцем заяви про бажання голосувати за місцем свого перебування;	Особисте відвідування за адресою, зазначеною у заяві виборця, та/або опитування такого виборця за вказаним ним контактним номером телефону
Видача медичною установою довідки про стан здоров'я виборця	Звернення до відповідної медичної установи із запитом про підтвердження достовірності виданої довідки про стан здоров'я виборця чи уточнення відомостей, зазначених у такій довідці
Необхідність дотримання постільного режиму виборцем, включеним до списку виборців на спеціальній виборчій дільниці, утвореній у стаціонарному закладі охорони здоров'я	Звернення до керівника відповідного закладу охорони здоров'я із запитом про підтвердження факту призначення постільного режиму

Звернення до медичної установи, керівника закладу охорони здоров'я може здійснюватися наступними способами:

- Надсилання листа
- Телефонограми
- Факсограми

Відповідне звернення підписується визначеними для проведення перевірки членами ДВК.

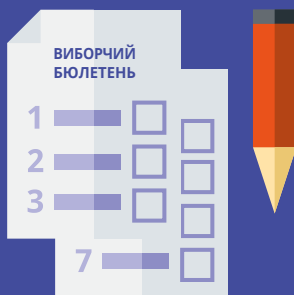
- З використанням мережі "Інтернет", засобів електронного зв'язку

Із зазначенням адреси електронної пошти, на яку може бути надіслано відповідь.

У разі отримання відповіді на зазначене звернення усно (на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку) **зміст відповіді викладається у довідці**, що складається визначеними для здійснення перевірки членами ДВК.

Якщо в разі перевірки всі факти було підтверджено — ДВК на відповідному засіданні включає виборця до витягу зі списку виборців.

ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ

ОТРИМАННЯ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

ТВК передають на своєму засіданні виборчі бюлетені ДВК **не раніше, ніж за 3 дні до дня голосування (не раніше, ніж 22 жовтня):**

Яка ДВК отримує бюлетені	З яких виборів	В якій ТВК
ДВК, що знаходиться в селі	З виборів сільського голови, депутатів сільської ради, районної ради, обласної ради	В сільській ТВК
ДВК, що знаходиться в селищі	З виборів селищного голови, депутатів селищної ради, районної ради, обласної ради	В селищній ТВК
ДВК, що знаходиться в місті без районного поділу	З виборів міського голови, депутатів міської ради, районної ради, обласної ради	В міській ТВК
ДВК, що знаходиться в місті з районним поділом	З виборів міського голови, депутатів міської ради, районної в місті ради (в містах, де такі утворені), а також районної ради та обласної ради (крім м. Києва)	В районній в місті ТВК

УВАГА!

Виборчі бюлетені в упаковці підприємства-виготовлювача від імені відповідної ДВК **отримують не менш як три члени** цієї комісії, уповноважені на це її рішенням, які **повинні бути представниками різних суб'єктів подання кандидатур до складу відповідної ДВК (ч. 5 ст. 242 ВКУ).**

Разом з бюлетенями кожна ДВК отримує **витяг із протоколу ТВК** про передачу виборчих бюлетенів, із зазначенням відомостей, що стосуються відповідної ВД, за підписами голови і секретаря ТВК та трьох членів відповідної ДВК, засвідчений печаткою ТВК.

Члени ДВК забезпечують збереження виборчих бюлетенів під час їх транспортування до ДВК. Транспортування виборчих бюлетенів відбувається у супроводі поліцейських, а в разі необхідності, за зверненням ТВК — співробітників СБУ.

ПРИЙМАННЯ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

Невідкладно після прибуття членів комісії, які отримували бюлетені в ТВК, **на засіданні ДВК** відбувається **приймання** виборчих бюлетенів.

Секретар
(в разі відсутності —
визначений
рішенням член
комісії)

- розпаковує упаковку підприємства-виготовлювача
- проставляє в зазначених місцях печатку ДВК

Визначений
рішенням ДВК
член комісії

- за необхідності на кожному виборчому бюлетені проставляє номер ВД

Інший
визначений
рішенням ДВК
член комісії

- перераховує отримані виборчі бюлетені для кожних місцевих виборів окремо та для кожного виборчого округу, перевіряючи відповідність номерів (позначень) виборчого округу, до якого належить ВД, що отримала бюлетені.

УВАГА!

Виборчі бюлетені визначений член ДВК рахує **ВГОЛОС!**

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ поділ комісії на кілька груп, кожна з яких підраховує частину бюлетенів (абз. 2 ч. 10 ст. 242 ВКУ).

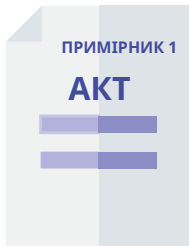
ЯКЩО ВІЯВЛЕНО НЕВІДПОВІДНІСТЬ ПІДРАХОВАНОЇ КІЛЬКОСТІ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

У разі виявлення невідповідності підрахованої кількості виборчих бюлетенів кількості, зазначеній у витягу з протоколу ТВК про передачу виборчих бюлетенів, ДВК складає у **двох** примірниках **акт про невідповідність за формою**, затвердженою Центральною виборчою комісією, із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини розбіжності.

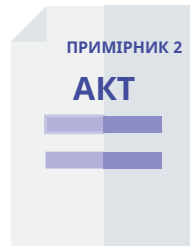
УВАГА!

За наявності зазначених розбіжностей **кількістю виборчих бюлетенів, отриманих ДВК**, вважається кількість, **встановлена на засіданні ДВК та зафіксована в акті** про розбіжності і **в протоколі засідання** комісії (ч.11 ст. 242 ВКУ).

**Передається
до ТВК**

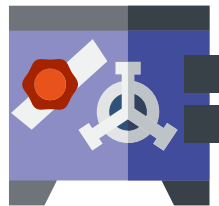

**Зберігається
в ДВК**

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ОХОРОНА ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

ДВК забезпечує збереження та охорону отриманих виборчих бюлетенів. Виборчі бюлетені зберігаються у приміщенні ВК в закритому сейфі (металевій шафі чи окремій кімнаті), який (яка) опечатується стрічкою з проставленням на ній підписів усіх присутніх на засіданні комісії та печатки комісії.

Сейф (металева шафа чи окрема кімната) постійно (до дня голосування) перебуває під охороною поліцейських, а в разі необхідності, за зверненням ТВК, — співробітників СБУ.

ЯКЩО СТРІЧКА ПОШКОДЖЕНА

У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу чи окрему кімнату), або невідповідності підписів чи печатки на ній голова ВК негайно повідомляє про це орган Національної поліції та виборчу комісію вищого рівня (ч.12 ст.242 ВКУ).

Після цього голова комісії невідкладно відкриває сейф (металеву шафу чи окрему кімнату) та виймає наявні у ньому виборчі бюлетені.

Члени ДВК перевіряють виборчі бюлетені, зокрема, щодо відповідності номерів ВД, наявності відбитка печатки цієї ВК, після чого перераховують виборчі бюлетені окремо з кожного виду виборів.

ВК складає акт про виявлені ознаки відкриття сейфа (металевої шафи чи окремої кімнати), та (у разі виявлення) про невідповідність кількості виборчих бюлетенів.

Кількість виявлених у сейфі (металевій шафі чи окремій кімнаті) виборчих бюлетенів фіксується також у протоколі засідання ДВК. У такому випадку встановлена кількість вважається кількістю виборчих бюлетенів, отриманих ДВК

ЯКЩО СКАСОВАНО РЕЄСТРАЦІЮ КАНДИДАТА

У разі, якщо ТВК своїм рішенням скасувала реєстрацію

- кандидата у депутати в багатомандатному виборчому окрузі,
- кандидата на посаду сільського голови,
- кандидата на посаду селищного голови,
- кандидата на посаду міського голови,
- усіх кандидатів у депутати від організації партії у єдиному багатомандатному окрузі

або кандидат вибув з балотування

ТВК передає відповідне рішення ДВК одночасно зі штампом «Вибув» для внесення відповідних змін до виборчих бюлетенів.

Відповідні зміни **за рішенням ТВК** вносяться до виборчих бюлетенів членами ДВК з використанням штампа "ВИБУВ" на засіданні ДВК.

Про проставлення на виборчому бюлетені штампа "Вибув", що засвідчує внесення змін до виборчого бюлетеня, **ДВК невідкладно письмово повідомляють ТВК**, що прийняла рішення про внесення змін до виборчого бюлетеня (ч. 13 ст. 242 ВКУ).

УВАГА!

Використання штампа "Вибув" ДВК без отримання відповідного рішення ТВК **ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ**.

ЯКЩО ДВК НЕПРАВОМІРНО ВНЕСЛА ЗМІНИ ДО ВИБОРЧОГО БЮЛЕТЕНЯ

У разі якщо до виборчих бюлетенів внесено зміни без рішення ТВК чи зміни, що не відповідають рішенню ТВК, ДВК на своєму засіданні складає про це **акт у двох примірниках**.

Один примірник цього акта невідкладно передається до ТВК, другий примірник зберігається у ДВК (ч. 14 ст. 242 ВКУ).

В акті зазначаються:

- кількість отриманих виборчих бюлетенів;
- кількість зіпсованих виборчих бюлетенів для голосування у відповідному окрузі;
- прізвища осіб, з вини яких це сталося.

Зіпсовані виборчі бюлетені для голосування на різних місцевих виборах **погашаються та запаковуються** окремо в різні пакети. На пакетах робиться напис "Зіпсовані виборчі бюлетені", зазначається вид та кількість зіпсованих виборчих бюлетенів для голосування. Запаковані зіпсовані виборчі бюлетені зберігаються в ДВК до дня голосування і **передаються в ТВК разом з іншою виборчою документацією**. При **підрахунку** голосів такі бюлетені враховуються як **невикористані**.

**ОСОБИ, ВИННІ У ПРОТИПРАВНОМУ ПСУВАННІ
ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ, ВІДШКОДОВУЮТЬ ЗАПОДІЯНУ
ШКОДУ В ПОРЯДКУ, ВСТАНОВЛЕНОМУ ЗАКОНОМ
(Ч. 15 СТ. 242 ВКУ).**

ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Обладнання приміщення для голосування **покладається на ДВК** (ч.1 ст. 62 ВКУ).

ВАЖЛИВО!

З метою створення належних умов для особистого голосування виборця з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) такий виборець в приміщенні для голосування забезпечується розумним пристосуванням (допоміжними засобами) у порядку та випадках, визначених ЦВК (ч.1 ст.62 ВКУ).

МОВВ, ОМС або інші органи (посадові особи), які відповідно до закону здійснюють їх повноваження, забезпечують звичайні ВД належними приміщеннями для організації їх роботи та проведення голосування відповідно до вимог Кодексу та нормативів облаштування таких приміщень, встановлених ЦВК, а також надають технічну допомогу в їх облаштуванні (постанова ЦВК № 164 від 8 серпня 2020 року) (ч.2 ст.62 ВКУ).

В приміщенні для голосування обов'язково мають бути:

- встановлені кабіни для таємного голосування, в тому числі одна кабіна, адаптована для голосування виборців з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, у тому числі для осіб на кріслах колісних, тимчасовим розладом здоров'я, віком) та інших маломобільних груп населення,
- визначені місця видачі виборчих бюлетенів,
- встановлені виборчі скриньки.

НОРМАТИВИ ЩОДО ПЛОЩІ ТА ОБЛАДНАННЯ ВИБОРЧИХ ДІЛЬНИЦЬ

Площа ВД	Кількість кабін (кімнат) для таємного голосування	Кількість великих (стаціонарних) виборчих скриньок	Кількість малих (переносних) виборчих скриньок
МАЛА (до 500 виборців)			
не менше 50 кв.м.	не менше 2	не менше 2	не менше 2
СЕРЕДНЯ (від 500 до 1500 виборців)			
не менше 75 кв.м.	не менше 4	не менше 4	не менше 2
ВЕЛИКА (понад 1500 виборців)			
не менше 90 кв.м.	не менше 6	не менше 6	не менше 2

У разі відсутності в межах звичайної або спеціальної ВД приміщення з відповідною площею приміщення для голосування на відповідній ВД може мати меншу площу за нормативами, встановленими ЦВК (абз. 2 ч. 3 ст. 62 ВКУ).

Під час підготовки приміщення для голосування ДВК має спланувати **розміщення обладнання наступним чином** (постанова ЦВК від 8 серпня 2020 року № 164):

- місця видачі виборчих бюлетенів, вхід і вихід з кабін для таємного голосування, виборчі скриньки були **у полі зору членів ДВК** та осіб, які відповідно до Кодексу мають право бути присутніми в приміщенні для голосування, а також щоб забезпечувалося вільне пересування виборців, у тому числі осіб на кріслах колісних та інших маломобільних груп населення;

- стаціонарні виборчі скриньки встановлюються у приміщенні для голосування так, щоб **виборці при підході до них мали можливість проходити через кабіни** для таємного голосування;
- **одна кабіна** для таємного голосування **має бути з шириною входу до неї 110 см**, глибиною кабіни 110–120 см, усередині якої встановлюється столик або поличка висотою не більше 75 см з простором знизу не менше 67 см для забезпечення голосування виборців з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком), у тому числі осіб на кріслах колісних, та інших маломобільних груп населення; така кабіна не повинна мати порогів і позначається **символом доступності** — ;
- **доступні й безпечні шляхи/напрямки у приміщенні** для голосування мають позначатися символом доступності — ;
- малі (переносні) виборчі скриньки розміщуються у приміщенні для голосування **отворами для бюлетенів вниз** у полі зору членів комісії та інших осіб, присутніх на виборчій дільниці під час голосування відповідно до Кодексу.

Крім того, Порядок здійснення протиепідемічних заходів під час організації та проведення виборів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641 (зі змінами) (далі — Порядок) закріплює, що у приміщенні для голосування:

- обладнуються **місця із спиртовмісними дезінфікуючими** (антисептичними) **засобами для рук** (стійки, станції, настінні диспенсери тощо) (п. 6 Порядку);
- розміщуються **інформаційні матеріали** щодо протиепідемічних заходів, що впроваджуються (п. 6 Порядку);
- **облаштовуються відокремлена кабіна та виборча скринька** для голосування виборців, у яких виявлено підвищення температури тіла понад 37,2 °C та/або симптоми респіраторних захворювань (п. 9 Порядку);
- забезпечується **відстань між посадковими місцями членів ВК** та осіб, що забезпечують виборчий процес, у приміщенні для голосування та перед входом до нього, **не менше 1 метра** або із

застосуванням фізичних бар'єрів (наприклад, прозорих екранів) (п. 13 Порядку);

- біля входу та у приміщенні для голосування **наноситься розмітка**, що вказує на необхідність дотримання фізичної дистанції **не менше 1 метра** та **оптимальний маршрут руху** для здійснення голосування (п. 7 Порядку);
- за можливості забезпечується **окремий вхід та вихід з приміщення** для голосування, а **потоки виборців**, що входять до приміщення для голосування та залишають його, **повинні бути розділені** (п. 7 Порядку);
- стільці, столи, меблі повинні бути виготовлені **з матеріалів, що піддаються дезінфекції**. Використання тканини на столах **не дозволяється** (п. 10 Порядку);
- за сприятливих погодних умов **вікна на ВД повинні бути відчинені**, а вхідні та вихідні двері мають бути у відкритому стані. В іншому разі у приміщенні для голосування необхідно забезпечити **регулярне провітрювання**;
- біля виходу з приміщення для голосування облаштовуються **контейнери** або урни **для збору та утилізації використаних засобів індивідуального захисту**.

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ПРИМІЩЕНЬ ДВК ТА ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Приміщення ДВК та приміщення для голосування **мають бути доступними для всіх категорій населення**, в тому числі і для осіб з інвалідністю. У разі якщо приміщення ДВК та приміщення для голосування неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, відповідні МОБВ та ОМС організують безперешкодний доступ зазначених осіб до таких приміщень (ч.4 ст.62 ВКУ).

РОЗМІЩЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПЛАКАТІВ ТА БУКЛЕТІВ

У приміщенні для голосування або безпосередньо перед ним ДВК в обов'язковому порядку розміщує:

- 1) плакати, що роз'яснюють порядок голосування та відповідальність за порушення законодавства про вибори депутатів, за формою, затвердженою ЦВК (ч. 1 ст. 246 ВКУ),
- 2) інформаційні буклети організацій партій — суб'єктів виборчого процесу з виборів депутатів обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше); (ч. 2 ст. 246 ВКУ);
- 3) інформаційні плакати кожної організації партії — суб'єкта виборчого процесу з виборів депутатів обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) у відповідному територіальному виборчому окрузі (ч. 2 ст. 246 ВКУ).

Інформаційні плакати організацій партій розміщуються **у порядку розміщення назв організацій партій у виборчому бюлетені.**

ВАЖЛИВО!

Указані плакати, буклети розташовуються у місцях зі штучним освітленням (за необхідності) та у спосіб, що повинен забезпечувати доступність для ознайомлення зі змістом плакатів та інформаційних буклетів виборців, у тому числі осіб з порушенням здоров'я

(у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком), осіб на кріслах колісних та інших маломобільних груп населення, а у разі неможливості дільнична виборча комісія забезпечує ознайомлення в інший доступний спосіб.

ЗАХОДИ ІЗ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЯ ГОСТРОЇ РЕСПІРАТОРНОЇ ХВОРОБИ COVID-19 ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

Кабінет Міністрів України постановою від 22 липня 2020 р. № 641 (зі змінами) затвердив Порядок здійснення протиепідемічних заходів під час організації та проведення виборів (далі — Порядок).

Особи, які забезпечують виборчий процес та перебувають у приміщенні виборчої комісії або приміщенні для голосування, в тому числі члени виборчої комісії, офіційні спостерігачі, поліцейські, працівники органів, закладів, установ, на території яких розташовані приміщення для голосування та приміщення виборчих комісій, інші особи, які забезпечують виборчий процес, **зобов'язані бути одягненими у захисну маску** (респіратор без клапану видиху) та/або захисний щиток.

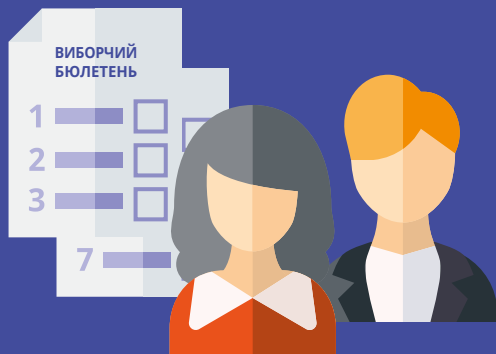
Перед початком роботи **голова ВК**, в разі його відсутності — **заступник голови ВК**, а в разі відсутності голови та його заступника — **секретар ВК визначає відповідальну особу**, яка проводить **опитування** щодо наявності симптомів респіраторних захворювань та **міряє температуру** усім особам, які заходять до приміщень для голосування та приміщень виборчих комісій, перед входом до таких приміщень, в тому числі і членам ВК та залученим до виконання обов'язків під час виборчого процесу поліцейським, працівникам органів, закладів, установ, на території яких розташовані приміщення для голосування та приміщення виборчих комісій (п. 4 Порядку).

У разі виявлення у особи підвищення температури тіла понад 37,2 °С та/або симптомів респіраторних захворювань такій особі **рекомендовано утриматися від відвідування приміщення ВК**, приміщення для голосування, участі в організації голосування виборців за місцем перебування та звернутися за медичною допомогою.

У разі виявлення випадку гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, **в одного із членів ВК всі інші члени** комісії **можуть продовжувати виконувати свої функції** за відсутності симптомів респіраторних захворювань.

У разі наявності контакту з хворим без застосування засобів індивідуального захисту такі члени ВК направляються на самоізоляцію **в порядку, встановленому законодавством** (п. 15 Порядку).

ПІДГОТОВКА ДО ДНЯ ГОЛОСУВАННЯ

В ОСТАННІЙ ДЕНЬ ПЕРЕД ДНЕМ ГОЛОСУВАННЯ

ДВК на своєму засіданні **в останній день перед днем голосування** (субота, 24 жовтня) розподіляє обов'язки членів ДВК на день голосування (окрім голови та секретаря ДВК), щодо:

- встановлення особи виборця та його наявності у списку виборців;
- видачі виборцю виборчих бюлетенів;
- контролю за проходженням виборців у кабінети для таємного голосування;
- контролю за виборчими скриньками;
- організації голосування виборців за місцем перебування;
- контролю входу та виходу із приміщення для голосування;
- забезпечення голосування для виборців з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) та інших маломобільних груп населення.

На цьому ж засіданні ДВК виготовляє витяг зі списку виборців для організації голосування виборців за місцем перебування. **Засідання проводиться не раніше 12-ї години**, оскільки до 12 години виборець, не здатний пересуватися самостійно, стосовно якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка, може письмово або особисто повідомити відповідну ДВК про бажання голосувати у приміщенні для голосування (п. 1, ч. 3, ст. 119 ВКУ).

В ДЕНЬ ГОЛОСУВАННЯ

Підготовче засідання ДВК в день голосування розпочинається не раніше, як за 45 хв. до початку голосування.

Послідовність дій ДВК на підготовчому засіданні в день голосування

1	Огляд сейфу з виборчими бюлетенями
2	Огляд та опломбування скриньок
3	Передача виборчих бюлетенів членам ВК
4	Передача членам ВК аркушів списку виборців

1. ОГЛЯД СЕЙФУ З ВИБОРЧИМИ БЮЛЕТЕНЯМИ

На початку засідання усі присутні оглядають стрічку, якою було опечатано сейф (металеву шафу), де зберігаються виборчі бюлетені.

Якщо стрічка, якою опечатано сейф, не пошкоджена, встановлено відповідність підписів членів ДВК, які були присутніми на засіданні, на якому ДВК приймала виборчі бюлетені, а також встановлено відповідність печатки ДВК, **комісія переходить до огляду та опломбування скриньок.**

ЯКЩО СТРІЧКА ПОШКОДЖЕНА

Якщо при огляді стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу), де зберігаються виборчі бюлетені, **виявлено її пошкодження або невідповідність підписів чи печатки на ній підписам і печатці**, які були проставлені на засіданні ДВК, на якому здійснювалось прийняття виборчих бюлетенів:

У разі виявлення пошкодження стрічки, якою було опечатано сейф (металеву шафу чи окрему кімнату), або невідповідності підписів чи печатки на ній голова ДВК негайно повідомляє про це орган Національної поліції та виборчу комісію вищого рівня.

Після цього голова комісії невідкладно відкриває сейф (металеву шафу чи окрему кімнату) та виймає наявні у ньому виборчі бюлетені.

Члени ДВК перевіряють виборчі бюлетені, після чого перераховують виборчі бюлетені окремо з кожного виду виборів.

Виборча комісія складає акт про виявлені ознаки відкриття сейфа (металевої шафи чи окремої кімнати) та (у разі виявлення) про невідповідність кількості виборчих бюлетенів.

Кількість виявлених у сейфі виборчих бюлетенів фіксується також у протоколі засідання. У такому випадку встановлена кількість вважається кількістю виборчих бюлетенів, отриманих ДВК.

2. ОГЛЯД ТА ОПЛОМБУВАННЯ СКРИНЬОК

Голова ДВК надає для огляду членам ДВК та присутнім кандидатам, їх довіреним особам, уповноваженим особам організацій партій, офіційним спостерігачам, представникам ЗМІ почергово всі наявні на ВД виборчі скриньки.

Після огляду **кожна виборча скринька опломбовується** або, у разі неможливості, опечатується печаткою ДВК.

Після опломбування до виборчої скриньки **вкидається контрольний лист**, у якому зазначаються

- номер ВД,
- час вкидання контрольного листа до виборчої скриньки,

- прізвища, ініціали та підписи присутніх членів ДВК та, за бажанням, кандидатів у депутати, їх довірених осіб, уповноважених осіб організацій партій, офіційних спостерігачів

Підписи скріплюються печаткою ВК.

Голова ВК надає для огляду наступну виборчу скриньку і проводить з нею ту саму процедуру.

Після пломбування або опечатування останньої виборчої скриньки і викидання до неї контрольного листа та встановлення стаціонарних (великих) виборчих скриньок на відведені для них місця, **приміщення для голосування вважається готовим до проведення голосування.**

Переносні (малі) виборчі скриньки розміщуються у приміщенні для голосування **отворами для виборчих бюлетенів униз** у полі зору членів ВК та інших осіб, присутніх у приміщенні для голосування під час голосування.

3. ПЕРЕДАЧА ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ ЧЛЕНАМ ВК

- Голова ДВК відкриває сейф (металеву шафу) з виборчими бюлетенями
- На підставі витягу із протоколу ТВК про передачу виборчих бюлетенів ДВК або відповідного акта **оголошує кількість виборчих бюлетенів для голосування з кожних місцевих виборів та окремо по кожному виборчому округу**, в яких проводиться голосування на ВД, отриманих ДВК
- **Відомості заносяться секретарем ДВК до відповідних протоколів ДВК про підрахунок голосів** виборців на ВД, а також фіксуються у протоколі засідання комісії

УВАГА!

Інші відомості до протоколу про підрахунок голосів виборців вносяться на підсумковому засіданні ДВК після завершення голосування в порядку, передбаченому ст. 250 та 251 ВКУ, а також постановами ЦВК відповідно до ВКУ.

Забороняється складання протоколів ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД в іншому порядку, ніж визначено ЦВК відповідно до ВКУ.

Підписання головою, заступником голови, секретарем, іншим членом ВК, протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД до остаточного заповнення протоколу, а також підписання такого протоколу не на засіданні ВК або — карається позбавленням волі на строк від 2-х до 6-ти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк 5-ть років (ст. 1583 Кримінального кодексу України).

- **Голова ДВК передає необхідну кількість виборчих бюлетенів членам ДВК, які будуть видавати виборчі бюлетені виборцям у приміщенні для голосування та організовуватимуть голосування за місцем перебування виборців.**
- **Передача виборчих бюлетенів фіксується відомістю за формою, встановленою ЦВК.**
- **Члени комісії, які отримали виборчі бюлетені, засвідчують це, підписуючи відомість, та забезпечують їх збереження і дотримання встановленого ВКУ порядку їх видачі виборцям.**

УВАГА!

Жодного виборчого бюлетеня у сейфі не може залишатися (ч.7 ст. 247 ВКУ).

4. ПЕРЕДАЧА ЧЛЕНАМ ВК АРКУШІВ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Голова ДВК передає членам ДВК, уповноваженим працювати із списком виборців у день голосування, аркуші списку виборців.

Відповідні члени комісії забезпечують їх збереження і дотримання встановленого ВКУ порядку їх використання.

УВАГА!

Обов'язки членів ДВК (окрім голови та секретаря) на день голосування розподіляються на засіданні в суботу (останній день перед днем голосування), ч. 2 ст. 247 ВКУ

Перелік обов'язків на день голосування:

- встановлення особи виборця та його наявності у списку виборців;
- видача виборцю виборчих бюлетенів;
- контроль за проходженням виборців у кабіни для таємного голосування;
- контроль за виборчими скриньками;
- організація голосування виборців за місцем перебування;
- контроль входу та виходу із приміщення для голосування.

**ОРГАНІЗАЦІЯ
І ПОРЯДОК
ГОЛОСУВАННЯ
В ПРИМІЩЕННІ ДЛЯ
ГОЛОСУВАННЯ**

Голосування проводиться з 08.00 до 20.00 без перерви.

Організація проведення голосування та підтримання у приміщенні для голосування належного порядку, забезпечення таємності волевиявлення виборців під час голосування покладаються на ДВК.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ В ПРИМІЩЕННІ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Під час проведення голосування не допускається закриття приміщень для голосування, припинення голосування, розкриття виборчих скриньок, підрахунок голосів до закінчення встановленого голосування.

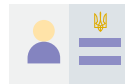
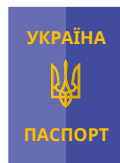
УВАГА! У разі вчинення правопорушень, за які законом встановлена відповідальність, голова або заступник голови ДВК має право **запросити у приміщенні для голосування поліцейського**, який повинен вжити до порушника передбачених законом заходів та залишити приміщення для голосування. Перебування поліцейських у приміщенні для голосування в інших випадках забороняється (ч. 2, ст. 248 ВКУ).

ПОРЯДОК ВИДАЧІ ВИБОРЧОГО БЮЛЕТЕНЯ ВИБОРЦЮ

Два члени ДВК надають можливість виборцю проголосувати

- **Виборець пред'являє паспорт громадянина України** у вигляді паспортної книжечки або картки (або тимчасового посвідчення громадянина України для осіб, недавно прийнятих до громадянства України).

- **Член ДВК, який відповідає за роботу зі списком виборців**
 - перевіряє наявність виборця у списку виборців та наявність в нього права голосу на відповідних місцевих виборах;
 - надає виборцю список виборців для підпису.
- **Член ДВК, який відповідає за видачу виборчих бюлетенів**
 - у позначеному місці на контрольному талоні виборчого бюлетеня вписує своє прізвище, ініціали, ставить підпис та проставляє номер, за яким виборця внесено до списку виборців на дільниці.
- **Виборець**
 - ставить підпис за отримання виборчих бюлетенів для голосування на місцевих виборах у списку виборців
 - ставить підпис на визначеному місці на контрольному талоні кожного виборчого бюлетеня.
- Член ДВК, який відповідає за видачу виборчих бюлетенів, відокремлює від кожного виборчого бюлетеня контрольний талон та видає виборцю виборчий бюлетень.
- Член ДВК повідомляє виборцю, скільки виборчих бюлетенів він отримав.

Виборці, у яких буде виявлено підвищення температури тіла понад 37,2 °С та/або симптоми респіраторних захворювань, **повинні голосувати в окремо облаштованій кабіні** для голосування та опускати виборчі бюлетені у відокремлену від інших виборчу скриньку (п. 11 Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641 (зі змінами)).

Порядок видачі виборчого бюлетеня виборцю

Виборець пред'являє паспорт громадянина України

Член ДВК, який відповідає за роботу зі списком виборців, перевіряє наявність виборця у списку виборців та наявність в нього права голосу на відповідних місцевих виборах

Член ДВК, який відповідає за видачу виборчих бюлетенів, в контрольному талоні ставить своє прізвище, ініціали, ставить підпис та проставляє номер виборця, за яким його внесено до списку

Виборець ставить підпис про отримання бюлетенів у списку виборців

Виборець ставить підпис в контрольному талоні

Член ДВК, який відповідає за видачу бюлетенів, відокремлює контрольні талони

Член ДВК, який відповідає за видачу виборчих бюлетенів, повідомляє виборцю, скільки бюлетенів він отримав

УВАГА!

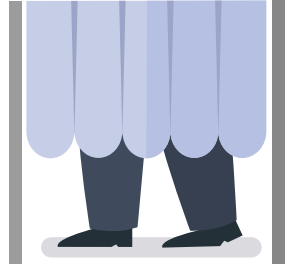
Контрольні талони виборчих бюлетенів зберігаються у члена комісії, який видав виборчі бюлетені. При цьому робити на виборчих бюлетенях будь-які інші позначки забороняється.

ГОЛОСУВАННЯ ВИБОРЦЯ

Виборчий бюлетень **заповнюється виборцем особисто в кабіні для таємного голосування.**

Під час заповнення виборчого бюлетеня забороняється присутність інших осіб, здійснення фото- та відеофіксації у будь-який спосіб.

Виборець особисто опускає заповнені виборчі бюлетені до виборчої скриньки.

ВАЖЛИВО!

У виборчому бюлетені з виборів депутатів обласної, районної, районної у місті, а також депутатів міської, селищної, сільської (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше) ради виборець, визначивши організацію партії, за яку він голосує, у порожньому квадраті навпроти назви цієї організації політичної партії робить позначку "плюс" (+) або іншу, що засвідчує його волевиявлення, а у квадраті із нанесеним трафаретом для написання номера кандидата може вписати порядковий номер кандидата у депутати, якого він підтримує.

Виборець, який **внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком)** не може самостійно заповнити виборчий бюлетень, або самостійно опустити виборчий бюлетень до виборчої скриньки, має право з відома голови або іншого члена ДВК скористатись допомогою іншого виборця у заповненні виборчого бюлетеня та доручити йому опустити в виборчу скриньку виборчий бюлетень у своїй присутності. (ч. 5 ч. 10 ст. 248 ВКУ).

Таку допомогу може надати **будь-який виборець**, крім члена ВК, кандидата, довіреної особи кандидата, уповноваженої особи організації партії, офіційного спостерігача.

УВАГА!

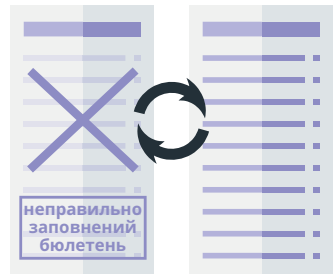
- Виборець може перебувати у приміщенні для голосування лише **протягом часу, необхідного для голосування** (ч.4, ст. 248 ВКУ).
- Виборець **не має права** передавати свої виборчі бюлетені іншим особам. **Отримання виборчих бюлетенів від інших осіб** (крім уповноваженого члена ДВК), заохочення або змушування виборців до передачі виборчого бюлетеня іншим особам шляхом підкупу, погроз або в інший спосіб забороняється (ч.6, ст. 248 ВКУ).

ЯКЩО ВИБОРЕЦЬ ЗІПСУВАВ БЮЛЕТЕНЬ

Якщо виборець, заповнюючи виборчий бюлетень, **припустився помилки**, він має право невідкладно звернутися з письмовою заявою до члена ДВК, який видав йому виборчий бюлетень, **з проханням видати йому інший виборчий бюлетень**.

Член ДВК видає виборцю **інший виборчий бюлетень лише в обмін на неправильно заповнений** виборчий бюлетень.

Неправильно заповнений виборчий бюлетень **негайно погашається** членом комісії, який його видав, як невикористаний, про що **складається акт**. Форма відповідного акту встановлюється ЦВК.

Цей **акт підписується двома членами ДВК**, що оформляли видачу виборчого бюлетеня, та виборцем, який неправильно заповнив виборчий бюлетень, і долучається до списку виборців.

Про видачу іншого виборчого бюлетеня в обмін на неправильно заповнений бюлетень **робиться відповідна позначка в списку виборців напроти прізвища виборця**, яку член ДВК засвідчує своїм підписом.

Погашений виборчий бюлетень зберігається до підрахунку голосів у члена комісії, який видав виборчий бюлетень.

Під час підрахунку голосів цей бюлетень враховується як невикористаний і запаковується разом із контрольним талоном у пакет з невикористаними виборчими бюлетенями.

УВАГА!

Повторна видача виборчого бюлетеня замість неправильно заповненого **не допускається** (ч. 12, ст. 248).

ЯКЩО СКРИНЬКА ПОШКОДЖЕНА

У разі пошкодження виборчої скриньки під час голосування вона **опечатується головою і не менш як трьома членами ДВК, які є представниками різних суб'єктів подання** кандидатур до складу комісії.

Скринька опечатується таким чином, щоб **унеможливити подальше опускання чи виймання виборчих бюлетенів**.

Пошкоджена **скринька зберігається в приміщенні для голосування в полі зору членів ДВК та інших осіб**, які мають право бути присутніми на ВД під час голосування, і не використовується до закінчення голосування.

ВЗАЄМОДІЯ З ТВК ПРОТЯГОМ ДНЯ ГОЛОСУВАННЯ

ДВК упродовж дня голосування забезпечує **подання до усіх ТВК з місцевих виборів, які організуються та проводяться на цій дільниці, відомостей про кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД.**

Порядок передачі таких відомостей встановлюється ЦВК.

ЗАКІНЧЕННЯ ГОЛОСУВАННЯ

За 5 хвилин до 20 години голова ДВК оголошує про закінчення голосування та зачинення ВД о 20 годині.

Виборці, які на 20 годину прийшли до дільниці для голосування, мають право проголосувати. Для забезпечення реалізації цього права виборців один із членів комісії о 20 годині за дорученням голови ДВК підходить до входу у приміщення для голосування та запрошує всіх виборців, які ще не проголосували, зайти до приміщення для голосування і зачиняє двері.

Після виходу з приміщення для голосування останнього виборця приміщення зачиняється і в ньому залишаються тільки члени ВК та особи, які мають право бути присутніми на засіданні ВК.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Голосування виборців за місцем їх перебування організують **не менш як три члени ДВК**, які представляють різних суб'єктів подання кандидатур до складу комісії.

Голосування виборців за місцем їх перебування організується з таким розрахунком, щоб члени ДВК повернулися до приміщення для голосування не пізніше 19.00 (ч. 10 ст. 249 ВКУ)

Підготовка до відправлення членів ДВК для організації голосування за місцем перебування

Голова ДВК оголошує про відбуття членів ДВК для організації голосування за місцем перебування

Голова ДВК видає членам ДВК витяг зі списку виборців, по одному примірнику інформаційних плакатів та інформаційних буклетів, опломбовану або опечатану переносну виборчу скриньку

У скриньку вкладається контрольний лист (перший контрольний лист в цю скриньку вже опустили під час підготовчого засідання ДВК)

В контрольному листі зазначається:

- номер виборчої скриньки
- час виходу (година та хвилини) членів ДВК для проведення голосування виборців за місцем їх перебування
- кількість отриманих виборчих бюлетенів окремо щодо кожного виду місцевих виборів
- прізвища членів ДВК яким видані виборчі бюлетені.

Контрольний лист підписується присутніми членами ДВК, підписи яких скріплюються печаткою ВК, та, за бажанням, кандидатами, довіреними особами кандидатів, уповноваженими особами організацій партій, офіційними спостерігачами.

ПОРЯДОК ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Під час проведення голосування виборців за місцем їх перебування мають право бути присутні кандидати, їх довірені особи, уповноважені особи організацій партії та офіційні спостерігачі.

Всі перелічені особи та члени ВК, які забезпечують організацію голосування за місцем перебування, **зобов'язані бути одягненими у захисну маску** (респіратор без клапану видиху) та/або захисний щиток, а також у **захисні рукавички** (п. 15 Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641 (зі змінами)).

Виборець чи члени його сім'ї не можуть відмовити у присутності під час голосування членів комісії чи перелічених осіб, які мають право бути присутніми під час проведення голосування за місцем перебування (ч. 12, 13, ст. 249).

Член сім'ї виборця або особа, яка здійснює за ним догляд, має право бути присутнім під час голосування виборця, допомогти йому заповнити виборчий бюлетень та вкинути його у виборчу скриньку, якщо виборець внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я або віком) не може самостійно виконати ці дії (ч. 14, ст. 249).

УВАГА!

У разі відмови допустити зазначених осіб у приміщення, де перебуває виборець, **йому відмовляється у проведенні голосування за місцем його перебування** (ч. 13, ст. 249).

ЦВК: просвіта

Виборець самостійно, не передаючи документ в руки членам ВК, пред'являє паспорт громадянина України (тимчасове посвідчення громадянина України (для осіб, недавно прийнятих до громадянства України))

Член ДВК у позначених місцях на контрольних талонах виборчих бюлетенів вписує своє прізвище, ініціали, ставить підпис та проставляє номер виборця у списку виборців.

Виборець ставить підпис у контрольних талонах виборчих бюлетенів та у витягу із списку виборців.

Член ДВК відокремлює від виборчих бюлетенів контрольні талони

Член ДВК видає виборцю по одному виборчому бюлетеню для голосування з кожних місцевих виборів

Інший член ДВК надає виборцю для ознайомлення примірники інформаційних буклетів та інформаційних плакатів

Виборець особисто в режимі таємного голосування заповнює виборчі бюлетені

Виборець опускає виборчі бюлетені до переносної виборчої скриньки.

Виборець повертає членам ДВК примірники інформаційних буклетів та інформаційних плакатів

Член ДВК, який видавав бюлетені у списку виборців робить позначку "голосував за місцем перебування", зазначає своє прізвище і ставить підпис.

Контрольні талони виданих виборчих бюлетенів зберігаються у члена комісії, який видав виборчі бюлетені.

Витяг зі списку виборців, за яким організовувалося голосування виборців за місцем перебування, додається до списку виборців і є його невід'ємною частиною.

До списку виборців для голосування за місцем перебування додаються письмові заяви виборців, довідки медичних установ, копії відповідних рішень ДВК.

ЯКЩО ВИБОРЕЦЬ, ВКЛЮЧЕНИЙ ДО ВИТЯГУ ЗІ СПИСКУ ВИБОРЦІВ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ, ПРИБУВ У ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

У разі якщо виборець, включений до витягу зі списку виборців для голосування за місцем перебування, прибув у приміщення для голосування після того, як члени ДВК відбули для організації голосування за місцем перебування, **такому виборцю не можуть бути видані виборчі бюлетені для голосування до повернення членів комісії, які організують голосування за місцем перебування, та з'ясування питання, чи не проголосував цей виборець за місцем перебування** (ч. 16, ст. 249 ВКУ).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДВК ВИБОРЧИХ ПРАВ ВИБОРЦІВ

**З ПОРУШЕННЯМ ЗДОРОВ'Я (У ЗВ'ЯЗКУ
З ІНВАЛІДНІСТЮ, ТИМЧАСОВИМ РОЗЛАДОМ
ЗДОРОВ'Я, ВІКОМ), ЗОКРЕМА ДЛЯ ОСІБ
НА КРІСЛАХ КОЛІСНИХ, ТА ІНШИХ
МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ
ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ**

ЦВК: просвіта

Будь-які прями чи непрямі привілеї або обмеження виборчих прав громадян України за ознаками інвалідності та стану здоров'я або іншими ознаками забороняються, крім обмежень визначених законом (ч. 8 ст. 7 ВКУ).

Так, виборці з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) мають право бути членами виборчих комісій, кандидатами, уповноваженими особами організацій партій, довіреними особами кандидатів, представниками політичних партій у виборчих комісій, офіційними спостерігачами.

З огляду на це на засіданнях виборчих комісій мають право бути присутні особи, які супроводжують членів ВК або осіб, які мають право бути присутніми на засіданні ВК, та у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком потребують такого супроводження.

Виборець, в тому числі і з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком), може звернутися до ДВК або безпосередньо до органу ведення ДРВ із заявою про уточнення попереднього списку виборців, у тому числі (ч. 3, 4 ст. 42 ВКУ):

- про включення або виключення зі списку себе особисто,
- про включення або виключення зі списку інших осіб,
- щодо наявності або відсутності відміток про постійну нездатність виборця пересуватися самостійно.

Якщо виборець не може особисто подати таку заяву, ДВК за зверненням такого виборця зобов'язана забезпечити прийняття заяви у такого виборця в інший спосіб.

З метою створення належних умов для особистого голосування виборця з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) такий виборець забезпечується можливістю проголосувати:

ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

В ПРИМІЩЕННІ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

В ПРИМІЩЕННІ ДЛЯ ГОЛОСУВАННЯ

Приміщення для голосування має бути обладнано таким чином, щоб виборці, в тому числі з порушенням зору чи на інвалідних візках, могли вільно пересуватись. В приміщенні для голосування має бути встановлена принаймні одна кабіна, адаптована для голосування виборців з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, у тому числі для осіб на кріслах колісних, тимчасовим розладом здоров'я, віком) та інших маломобільних груп населення. Вхід до такої кабіни має бути шириною не меншим за 110 см та глибиною кабіни 110–120 см, усередині якої встановлюється столик або поличка висотою не більше 75 см з простором знизу не менше 67 см для забезпечення голосування виборців з порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком), у тому числі осіб на кріслах колісних, та інших маломобільних груп населення. Така кабіна не повинна мати порогів і позначається символом доступності . Вимоги до приміщень дільничних виборчих комісій і приміщень для голосування та нормативи їх облаштування затверджено постановою ЦВК від 8 серпня 2020 року № 164.

Плакати та буклети повинні бути розміщені так, щоб в тому числі для виборців із порушенням здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я, віком) було зручно з ними ознайомитись (ч. 3 ст. 246 ВКУ).

Таким виборцям має надаватись розумне пристосування (допоміжний засіб) у порядку та випадках, визначених ЦВК (ч. 1 ст. 62 ВКУ).

ВАЖЛИВО!

Допомога виборцю, який внаслідок інвалідності та/або стану здоров'я не може самостійно заповнити виборчий бюлетень чи опустити його у виборчу скриньку, у виконанні цих дій відповідно до його волевиявлення не вважається порушенням вимоги особистого голосування (ч.2 ст.17 ВКУ).

Таку допомогу не можуть надавати члени виборчих комісій, кандидати, офіційні спостерігачі, уповноважені особи організацій партій, довірені особи кандидатів.

ЗА МІСЦЕМ ПЕРЕБУВАННЯ

Виборцям, які внесені до списку виборців на ВД, але за віком, у зв'язку з інвалідністю чи за станом здоров'я не здатні пересуватися самостійно, в день голосування **надається можливість проголосувати за місцем перебування.**

Для організації голосування виборців, не здатних пересуватися самостійно, за їх місцем перебування ДВК **в останній день перед днем виборів на своєму засіданні виготовляє витяг із списку виборців** за формою, встановленою ЦВК.

До витягу із списку виборців включаються:

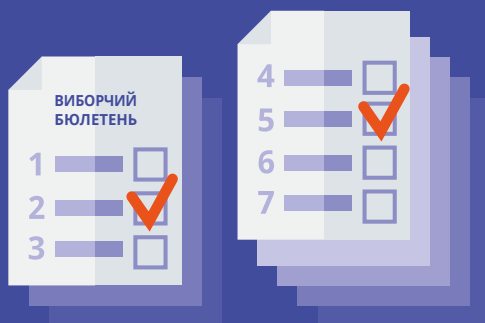
- 1) **без рішення комісії** — виборець, постійно не здатний пересуватися самостійно, стосовно якого у списку виборців зазначена відповідна відмітка, якщо такий виборець до 12 години останньої суботи перед днем голосування письмово або особисто не повідомив відповідну ДВК про бажання проголосувати у приміщенні для голосування;
- 2) **за рішенням ДВК** — виборець, який тимчасово не здатний пересуватися самостійно, на підставі його заяви та довідки медичної установи про стан його здоров'я. Член сім'ї виборця або особа, яка здійснює за ним догляд, має право бути присутнім під час голосування виборця за місцем перебування, допомогти йому заповнити виборчий бюлетень та кинути його у виборчу скриньку, якщо виборець внаслідок порушення здоров'я (у зв'язку з інвалідністю, тимчасовим розладом здоров'я або віком) не може самостійно виконати ці дії (ч. 14, ст. 249 ВКУ).

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО СПІЛКУВАННЯ ТА ДОПОМОГИ МАЛОМОБІЛЬНИМ ГРУПАМ НАСЕЛЕННЯ ТА ОСОБАМ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Декілька рекомендацій щодо спілкування та допомоги маломобільним групам населення та особам з інвалідністю, які варто використовувати членам ДВК:

- 1) допомагати лише тоді, коли вас про це просять;
- 2) не приймати рішення за людину, якщо вас про це не просили;
- 3) спілкуватись із самою людиною, а не з супроводжувачами, якщо людина вас не бачить або не чує, це зовсім не привід її ігнорувати та вирішувати питання із супроводжувачами;
- 4) якщо вас просять про допомогу, запитуйте як саме має бути надана допомога, у якому об'ємі, пам'ятайте, ніхто краще за саму людину не знає, що саме зараз і тут потрібно цій людині, не бійтеся ставити додаткові питання та комунікувати;
- 5) не варто привертати увагу всіх присутніх на дільниці до особи з інвалідністю чи проблем з доступністю, пам'ятайте про приватність, ввічливість та дійте так, як хотіли б щоб діяли інші люди щодо вас в аналогічних умовах;
- 6) необхідно поважати особистий простір людини, наприклад, крісло колісне, яким користуються деякі люди — це особистий простір, не варто його торкатись, пересувати кудись людину у кріслі без її прохання, тощо. Якщо ви хочете привернути увагу незрячої людини, заговоріть з нею, обов'язково спочатку представтесь. Нечуючу людину можна легенько поплескати по плечу або іншим доречним жестом привернути її увагу;
- 7) не можна робити зауважень щодо користування на дільниці телефоном нечуючим та незрячим людям, для них телефон — надважливий засіб спілкування та/або орієнтування у просторі. Нечуючі люди можуть користуватись додатками перекладу жестовою мовою або трансформації звуку у текст, тоді як незрячі люди можуть використовувати програми звукового зчитування інформації, навігатор, аудіогід чи інші додатки.

ПІДСУМКОВЕ ЗАСІДАННЯ ТА ПОРЯДОК ПІДРАХУНКУ ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ

Підсумкове засідання ДВК розпочинається після закінчення голосування виборців на ВД і проводиться у тому самому приміщенні, де відбувалося голосування. Підсумкове засідання проводиться без перерви і закінчується після складення та підписання протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД (ч. 1 ст. 250 ВКУ).

Підрахунок голосів виборців здійснюється відкрито і прозоро виключно членами ДВК (ч. 5 ст. 250 ВКУ).

На підсумковому засіданні ДВК (ч. 3 ст. 250 ВКУ):

- **Секретар ДВК** вносить відомості до протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД.
- **Заступник голови або інший член ДВК** (за дорученням комісії) веде протокол засідання ДВК.

У разі якщо під час проведення голосування до ДВК надходили заяви, скарги щодо порушень, що мали місце під час проведення голосування на ВД, ДВК розглядає їх на початку засідання, до початку підрахунку голосів виборців на ВД (ч. 4 ст. 250 ВКУ).

ПОСЛІДОВНІСТЬ ПІДРАХУНКУ ГОЛОСІВ

Підрахунок голосів виборців на ВД проводиться ДВК в такій послідовності:

- 1) підрахунок голосів на виборах Президента України, виборах народних депутатів України або на всеукраїнському референдумі*
(в разі одночасного проведення місцевих виборів із виборами Президента України, виборами народних депутатів України або всеукраїнським референдумом);
- 2) підрахунок голосів на виборах депутатів обласної ради;
- 3) підрахунок голосів на виборах депутатів районної ради;
- 4) підрахунок голосів на виборах міського голови;

- 5) підрахунок голосів на виборах депутатів міської ради;
- 6) підрахунок голосів на виборах міського голови міста, яке входить до складу іншого міста згідно з адміністративно-територіальним устроєм;
- 7) підрахунок голосів на виборах депутатів районної у місті ради, міської ради міста, яке входить до складу іншого міста згідно з адміністративно-територіальним устроєм;
- 8) підрахунок голосів на виборах сільського, селищного голови;
- 9) підрахунок голосів на виборах депутатів сільської, селищної ради;

Під час підрахунку голосів виборців бюлетені з тих місцевих виборів, підрахунок голосів виборців з яких ще не проводився, складаються у виборчі скриньки, які постійно перебувають у полі зору членів ДВК.

Пакети з протоколами та іншою виборчою документацією до закінчення засідання ДВК зберігаються у приміщенні, де відбувається засідання, у полі зору членів ДВК та осіб, присутніх на засіданні комісії (ч. 2 ст. 250 ВКУ).

ПРОЦЕДУРИ ДВК ДО ВІДКРИТТЯ ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК

ОПРАЦЮВАННЯ СПИСКУ ВИБОРЦІВ

Кожен член ДВК, відповідальний за роботу із списком виборців, підраховує та вносить на кожен отриманий ним аркуш списку виборців такі відомості по кожному аркушу окремо (ч. 7 ст. 250 ВКУ):

- 1) кількість виборців, внесених у список виборців, на ВД (на момент закінчення голосування);
- 2) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені (за підписами виборців та відмітками "голосував за місцем перебування" у списку виборців).

ЦВК: просвіта

ДВК на підставі списку виборців (порівняння списку виборців та витягу із списку виборців) встановлює кількість виборців на ВД (ч. 9 ст. 250 ВКУ).

Ця кількість оголошується і заноситься секретарем (секретарем засідання) ДВК до протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД з усіх місцевих виборів (ч. 9 ст. 250 ВКУ).

ПІДРАХУНОК НЕВИКОРИСТАНИХ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ

1	ДВК підраховує невикористані виборчі бюлетені
2	<ul style="list-style-type: none">• Голова ДВК оголошує кількість невикористаних бюлетенів.• Секретар ДВК заносить оголошену кількість до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД.
3	Невикористані виборчі бюлетені погашаються шляхом відокремлення правого нижнього кута бюлетеня.
4	Погашені невикористані виборчі бюлетені разом з бюлетенями, зіпсованими виборцями під час їх заповнення і повернутими членам ДВК, які їх видавали, запаковуються

На пакеті робиться напис "Невикористані виборчі бюлетені" та зазначаються:

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- кількість запакованих виборчих бюлетенів,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка ДВК.

ПІДРАХУНОК КОНТРОЛЬНИХ ТАЛОНІВ

1

ДВК підраховує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування з відповідних місцевих виборів, за підписами виборців у списку виборців та відмітками "голосував за місцем перебування" у списку виборців. Ця кількість оголошується (ч. 11 ст. 250 ВКУ).

2

ДВК підраховує кількість контрольних талонів виборчих бюлетенів з підписами виборців та членів ДВК, які їх видавали, окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу, в яких проводилося голосування на ВД. Кількість таких талонів оголошується (ч. 12 ст. 250 ВКУ).

3

У разі відповідності кількості контрольних талонів кількості виборців, які отримали бюлетені для голосування, ця кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД як кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені (ч. 13 ст. 250 ВКУ).

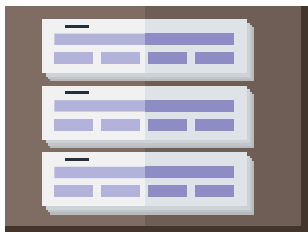
ВАЖЛИВО!

У разі невідповідності кількості контрольних талонів, кількості виборців, які отримали бюлетені для голосування, ДВК

- встановлює своїм рішенням причину такої невідповідності,
- складає акт із зазначенням встановленої причини.

Цей акт підписується присутніми членами ДВК. Підписи скріплюються печаткою ДВК. Цей акт мають право підписати присутні кандидати у депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи організацій партій, офіційні спостерігачі.

Після цього комісія приймає рішення про встановлення кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування з відповідних виборів. Ця кількість оголошується і заноситься до протоколу про підрахунок голосів виборців на виборчій дільниці (ч. 13 ст. 250 ВКУ).

Контрольні талони виборчих бюлетенів для голосування з кожних місцевих виборів по кожному округу запаковуються в окремі пакети.

На пакетах робиться напис "**Контрольні талони**" та зазначаються:

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- кількість запакованих контрольних талонів,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

Після підрахунку невикористаних виборчих бюлетенів та контрольних талонів ДВК запаковує в окремий пакет (ч. 14 ст. 250 ВКУ):

- список виборців,
- витяг із списку виборців,
- заяви, на підставі яких складався витяг із списку виборців,
- рішення суду про внесення змін до списку виборців,
- повідомлення органу ведення ДРВ.
- На пакеті робиться напис "Список виборців" та зазначаються:
- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

Після підрахунку невикористаних виборчих бюлетенів та контрольних талонів ДВК запаковує в окремий пакет (ч. 14 ст. 250 ВКУ):

- список виборців,
- витяг із списку виборців,
- заяви, на підставі яких складався витяг із списку виборців,
- рішення суду про внесення змін до списку виборців,
- повідомлення органу ведення ДРВ.

На пакеті робиться напис "**Список виборців**" та зазначаються:

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

ВАЖЛИВО!

ДВК з кожних місцевих виборів перевіряє, чи дорівнює сума кількості невикористаних виборчих бюлетенів і кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені, кількості виборчих бюлетенів, отриманих ДВК.

У разі невідповідності цих даних ДВК складає акт із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини такої невідповідності, який підписується присутніми членами ДВК. Підписи скріплюються печаткою комісії.

Цей акт мають право підписати присутні кандидати у депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи організацій партій, офіційні спостерігачі (ч. 16 ст. 250 ВКУ).

ПРОЦЕДУРИ ДВК ПІД ЧАС ТА ПІСЛЯ ВІДКРИТТЯ ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК

1

ДВК перевіряє цілісність пломб або печаток на виборчих скриньках.

2

ДВК по чергово відкриває виборчі скриньки:

- Спочатку (першими) відкриваються переносні виборчі скриньки, що використовувались під час голосування виборців за межами приміщення.
- Потім відкриваються стаціонарні виборчі скриньки.
- Останніми відкриваються, у разі їх наявності, виборчі скриньки з пошкодженими печатками або пломбами, а також іншими пошкодженнями, виявленими під час голосування (ч. 19 ст. 250 ВКУ).

ВАЖЛИВО!

У разі виявлення на виборчих скриньках пошкоджень пломб або печаток чи інших пошкоджень, які порушують цілісність виборчої скриньки (ч. 18 ст. 250 ВКУ),

1. складається акт із зазначенням характеру виявлених пошкоджень.
2. акт підписується присутніми членами ДВК. Підписи скріплюються печаткою комісії. Цей акт мають право підписати — присутні кандидати у депутати, кандидати на посаду сільського, селищного, міського голови, довірені особи кандидатів, уповноважені особи організацій партій, офіційні спостерігачі.

3.1

- При відкритті непошкодженої виборчої скриньки ДВК висипає її вміст на стіл, за яким розміщуються члени ДВК, при цьому перевіряється наявність у скриньці контрольного листа.
- Для непошкодженої переносної виборчої скриньки 2 контрольних листів (ч. 20 ст. 250 ВКУ).

3.2

Бюлетені з пошкодженої виборчої скриньки виймаються по одному без їх перемішування. ДВК підраховує кількість виборчих бюлетенів з кожних місцевих виборів, що знаходяться у цій скриньці. При цьому перевіряється наявність у цій виборчій скриньці контрольного листа, який виймається останнім (ч. 21 ст. 250 ВКУ).

ДВК підраховує виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню **(за наявності таких)***

** Бюлетені зі скриньок не підлягають врахуванню при встановленні загальної кількості виборців, які взяли участь у голосуванні, та при підрахунку голосів виборців у таких випадках:*

4

- 1) Якщо зазначені на виборчому бюлетені позначення (номер) виборчого округу та/або номер ВД **не відповідають** позначенню (номеру) відповідного виборчого округу та/або номеру ВД, на який проводиться підрахунок голосів (ч. 25 ст. 250 ВКУ).
- 2) **У разі відсутності у скриньці контрольного листа**, при цьому ДВК складає у акт про відсутність у скриньці контрольного листа, в якому зазначає кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці з кожних місцевих виборів. (ч. 22 ст. 250 ВКУ).
- 3) При відкритті **переносної** скриньки у ній виявиться **більше виборчих бюлетенів окремо з кожних місцевих виборів**, ніж кількість виборців, включених до витягу із списку виборців на ВД, при цьому ДВК складає акт про таку невідповідність, в якому зазначає кількість виборчих бюлетенів, що знаходяться у цій скриньці (ч. 23 ст. 250 ВКУ).
- 4) У разі **сумнівів щодо достовірності контрольного листа та в інших сумнівних випадках** — за рішенням ДВК про визнання бюлетенів у скриньці, такими, що не підлягають урахуванню (ч. 24 ст. 250 ВКУ).

Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню, **запаковуються**. На пакеті робиться напис "**Виборчі бюлетені, що не підлягають врахуванню**" та зазначаються:

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- кількість запакованих виборчих бюлетенів,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

ПІД ЧАС ВІДКРИТТЯ ВИБОРЧИХ СКРИНЬОК ТА ПІДРАХУНКУ ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ВИБОРЧИХ БЮЛЕТЕНІВ, ЧЛЕНИ ДВК МОЖУТЬ НАТРАПИТИ НА ПРЕДМЕТИ (Ч. 27 СТ. 250 ВКУ).

Усі предмети, що не є виборчими бюлетенями встановленої форми, складаються окремо і **не підраховуються**.

У разі виникнення сумнівів, **чи є предмет виборчим бюлетенем, ДВК вирішує це питання шляхом голосування.**

При цьому кожен член ДВК має **право особисто оглянути предмет.**

На час його огляду підрахунок виборчих бюлетенів **припиняється.**

До предметів відносять і **контрольні листи.**

Предмети, що не є виборчими бюлетенями, **запаковуються** в окремий пакет. На пакеті робиться напис "**Предмети**", зазначаються

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ

1	Виборчі бюлетені для голосування з кожних місцевих виборів і по кожному виборчому округу відокремлюються одні від одних (ч.27 ст.250 ВКУ).
2	<ul style="list-style-type: none"> • ДВК підраховує загальну кількість виборчих бюлетенів окремо з кожних місцевих виборів та по кожному виборчому округу. • Під час підрахунку виборчих бюлетенів визначений ВК член комісії рахує виборчі бюлетені вголос.
3	<p>Встановлена у підсумку підрахунку кількість є кількістю виборців, які взяли участь у голосуванні.</p> <p>Ця кількість оголошується і заноситься секретарем комісії до відповідного протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД з відповідних місцевих виборів.</p>
4	ДВК розкладає виборчі бюлетені на місця, позначені окремими табличками. При розкладанні виборчих бюлетенів визначений член ДВК показує кожний виборчий бюлетень усім членам комісії, виголошуючи результат волевиявлення виборця. У разі виникнення сумнівів щодо змісту виборчого бюлетеня ВК вирішує питання шляхом голосування. При цьому кожен член ДВК має право оглянути особисто бюлетень. На час огляду бюлетеня робота з іншими виборчими бюлетенями припиняється (ч.28 ст.250 ВКУ).

УВАГА! Орієнтовні форми виборчих бюлетенів наведені в кінці розділу (с. 148 Посібника).

ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ

<p>з виборів депутатів обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше)</p>	<p>з виборів депутатів міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч)</p>	<p>з виборів сільського, селищного, міського голови</p>
<p>розкладаються на місця, позначені окремими табличками, що містять з обох боків назви партій, та табличкою з написом "Недійсні"</p>	<p>розкладаються на місця, позначені окремими табличками, що містять з обох боків прізвище кандидата у депутати, зареєстрованого у відповідному багатомандатному виборчому окрузі та табличкою з написом "Недійсні"</p>	<p>розкладаються на місця, позначені окремими табличками, що містять з обох боків прізвище кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, та табличкою з написом "Недійсні"</p>

5

- Недійсні виборчі бюлетені підраховуються окремо.
- Їх кількість оголошується і заноситься секретарем ДВК до відповідних протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД (ч.30 ст.250 ВКУ).

ВИБОРЧІ БЮЛЕТЕНІ ВВАЖАЮТЬСЯ НЕДІЙСНИМИ (ч. 29 ст. 250 ВКУ)

<p>з виборів депутатів обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше)</p>	<p>з виборів депутатів міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч)</p>	<p>з виборів сільського, селищного, міського голови</p>
<p>1</p>	<p>2</p>	<p>3</p>
<p>на яких відсутня печатка відповідної ДВК</p>		
<p>в яких проставлено штамп «вибув» без відповідного рішення комісії вищого рівня, або не проставлено штамп «вибув», якщо відповідне рішення було прийнято комісією вищого рівня, або внесені зміни не відповідають відповідному рішення виборчої комісії вищого рівня</p>		

1	2	3
якщо у виборчому бюлетені проставлено позначки навпроти назви декількох організацій партій	на яких не поставлено жодної позначки	
якщо не проставлено жодної позначки біля повної назви організації партії	якщо у виборчому бюлетені проставлено позначки навпроти прізвищ декількох кандидатів	
якщо не відокремлено контрольний талон виборчого бюлетеня		
якщо з інших причин неможливо встановити зміст волевиявлення виборця щодо підтримки виборчого списку певної організації партії*	з інших причин неможливо установити зміст волевиявлення виборця*	
<p><i>*У разі виникнення сумнівів щодо дійсності виборчого бюлетеня питання вирішується ДВК шляхом голосування. При цьому кожен член комісії має право особисто оглянути виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня підрахунок інших виборчих бюлетенів припиняється. (абз. 3 ч. 29 ст. 250 ВКУ)</i></p>		

Недійсні виборчі бюлетені запаковуються. На пакеті робиться напис **"Недійсні виборчі бюлетені"** та зазначаються:

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- кількість запакованих виборчих бюлетенів,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

6

ДВК підраховує кількість виборчих бюлетенів, поданих за кандидатів на посади сільського, селищного, міського голови; організації партій та кандидатів у депутати обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше); кандидатів у депутати міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч), а також недійсні виборчі бюлетені з кожного виду виборів

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ

<p>з виборів депутатів обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше)</p>	<p>з виборів депутатів міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців до 10 тисяч)</p>	<p>з виборів сільського, селищного, міського голови</p>
<p>1</p>	<p>2</p>	<p>3</p>
<p>ДВК підраховує кількість голосів виборців, які підтримали територіальні виборчі списки організацій партій.</p> <p>Під час підрахунку голосів кожен член ДВК має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені.</p> <p>Результати підрахунку голосів виборців, які отримали територіальні виборчі списки кожної організації партії та всіх організацій партій, оголошуються і заносяться секретарем ДВК до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД.</p>	<p>ДВК підраховує кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата у депутати в багатомандатному виборчому окрузі.</p> <p>Під час підрахунку голосів виборців кожен член ДВК має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені.</p> <p>Результати підрахунку голосів виборців за кандидатів оголошуються і заносяться до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД у відповідному виборчому окрузі.</p>	<p>ДВК підраховує кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови.</p> <p>Під час підрахунку голосів виборців кожен член ДВК має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені.</p> <p>Результати підрахунку голосів виборців за кандидатів оголошуються і заносяться до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД у відповідному виборчому окрузі.</p>

1	2	3
<p>ДВК зобов'язана при підрахунку голосів перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на ВД, сумі кількості недійсних виборчих бюлетенів на ВД та кількостей виборчих бюлетенів з голосами виборців, які підтримали територіальні виборчі списки організацій усіх партій.*</p>	<p>ДВК зобов'язана перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні, сумі кількості недійсних виборчих бюлетенів та виборчих бюлетенів, голоси в яких подані за кандидатів на ВД в цьому виборчому окрузі.*</p>	<p>ДВК зобов'язана перевірити, чи дорівнює кількість виборців, які взяли участь у голосуванні, сумі кількості недійсних виборчих бюлетенів та виборчих бюлетенів, голоси в яких подані за кандидатів на ВД в цьому виборчому окрузі.*</p>
<p><i>*У разі невідповідності цих даних ДВК складає акт із зазначенням установленної рішенням ДВК причини такої розбіжності, який підписується присутніми членами ДВК та скріплюється печаткою ДВК</i></p>		
<p>ДВК по чергово опрацьовує виборчі бюлетені з голосами виборців, які підтримали територіальний виборчий список кожної організації партії, для встановлення кількості голосів, поданих на підтримку кожного кандидата у депутати, включеного до такого виборчого списку.</p> <p>З цієї метою виборчі бюлетені з голосами виборців, які підтримали територіальний виборчий список кожної організації партії, розкладаються на місця, позначені окремими табличками, що містять з обох боків порядкові номери кандидатів, а також напис "Підтримали весь список".</p>	<p>Після підрахунку виборчі бюлетені з голосами виборців, поданими за кожного кандидата, запаковуються окремо.</p> <p>На пакетах зазначаються:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● прізвище та ініціал кандидата, ● назва виборів, ● позначення та/або номер округу, ● номер ВД, ● кількість запакованих виборчих бюлетенів, ● дата і час пакування, ● підписи присутніх членів ДВК, ● печатка комісії. 	

1	2	3
<p>ДВК підраховує кількість голосів виборців, які підтримали кожного з кандидатів у депутати, включених до територіального виборчого списку відповідної організації партії, а також кількість голосів виборців, які підтримали весь територіальний виборчий список, не підтримуючи окремого кандидата з цього списку.</p> <p>Під час підрахунку голосів кожний член ДВК має право перевірити або перерахувати відповідні виборчі бюлетені.*</p> <p><i>*У разі виникнення сумнівів у членів ДВК щодо змісту волевиявлення виборця у бюлетені питання вирішується ДВК шляхом голосування.</i></p> <p><i>Перед голосуванням кожний член ДВК має право особисто оглянути виборчий бюлетень. На час огляду виборчого бюлетеня та голосування підрахунок інших виборчих бюлетенів припиняється. Результати голосування фіксуються у протоколі засідання ДВК (ч. 35 ст. 250 ВКУ).</i></p>		
<p>Результати підрахунку голосів у вигляді кількості голосів виборців, які підтримали кожного конкретного кандидата, включеного до територіального виборчого списку відповідної організації партії, та кількості голосів виборців, які підтримали весь територіальний виборчий список відповідної організації партії, не підтримавши конкретного кандидата, оголошуються головою комісії і заносяться секретарем до протоколу про підрахунок голосів виборців.</p>		
<p>ДВК зобов'язана перевірити, чи дорівнює кількість голосів виборців, які підтримали територіальний виборчий список цієї організації партії, сумі кількості голосів виборців, які підтримали кожного з кандидатів у депутати, включених до територіального виборчого списку цієї організації партії, та кількості голосів виборців, які підтримали весь територіальний виборчий список від цієї організації партії, не підтримуючи окремого кандидата у депутати з цього списку*</p> <p><i>*У разі невідповідності цих даних ДВК може повторно перерахувати виборчі бюлетені.</i></p> <p><i>При підтвердженні зазначеної невідповідності ДВК складає акт за формою, встановленою ЦВК із зазначенням встановленої рішенням ДВК причини такої невідповідності (ч. 36 ст. 250 ВКУ).</i></p>		

1	2	3
<p>Виборчі бюлетені з голосами виборців, поданими за кожного з кандидатів у депутати кожної організації партії, запаковуються у пакети окремо. Виборчі бюлетені з голосами виборців, які підтримали весь територіальний виборчий список від кожної організації партії, не підтримавши окремого кандидата у депутати, запаковуються у пакети окремо.</p> <p>На пакетах зазначаються (ч. 37, 38 ст. 250 ВКУ):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● назва місцевих виборів, ● номер територіального виборчого округу, ● номер ВД, ● назва організації партії, ● прізвище кандидата та його порядковий номер у територіальному виборчому списку партії (не зазначається на пакеті з бюлетенями з голосами виборців за весь список), ● кількість запакованих виборчих бюлетенів, ● дата і час пакування, ● підписи присутніх членів ДВК, ● печатка комісії. 		
<p>Пакети з виборчими бюлетенями з голосами виборців, поданими за кожного кандидата, та пакет з виборчими бюлетенями з голосами виборців, які підтримали весь територіальний виборчий список від кожної організації партії, не підтримавши окремого кандидата у депутати, запаковуються в один паперовий пакет для кожної організації партії.</p> <p>На пакеті зазначаються:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● назва місцевих виборів, ● номер територіального виборчого округу, ● номер ВД, ● назва відповідної організації партії, ● кількість запакованих виборчих бюлетенів, ● дата і час пакування, ● підписи присутніх членів ДВК, ● печатка комісії. 		

ВИБОРИ ДЕПУТАТІВ УСТИЛУЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ

КОНТРОЛЬНИЙ ТАЛОН

Багатомандатний виборчий округ № 2
з виборів депутатів Устилузької міської ради

Виборча дільниця № 070001

Номер, за яким виборця внесено до списку виборців	Підпис виборця, який отримує виборчий бюлетень	Прізвище, ініціали члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень	Підпис члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень
12		<i>Кравець І.К.</i>	<i>Крав</i>

(лінія відриву)

ВИБОРИ ДЕПУТАТІВ УСТИЛУЗЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ

ВИБОРЧИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Багатомандатний виборчий округ № 2
з виборів депутатів Устилузької міської ради

Виборча дільниця № 070001

!	Зробіть лише одну позначку (плюс (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті навпроти прізвища кандидата / депутата, за якого Ви голосуєте	
1	<p>АГАФОНОВ АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ Самовисування, 1983 р.н., тимчасове не працює, проживає в місті Устилуг</p>	☐
2	<p>БОНДАРЕНКО ГАННА ВІКТОРІВНА УСТИЛУЗЬКА МІСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ “ЖУРБА”, 1968 р.н., фізична особа-підприємець, проживає в місті Устилуг</p>	☐
3	<p>ДУБ ПЕТРО ІГОРОВИЧ ВОЛИНСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ “ЩАСТЯ”, 1979р.н., голова ОСББ “Героїчний”, проживає в місті Харків</p>	☐
4	<p>КОВАЛІВ ІРИНА ОПАНАСІВНА Самовисування, 1948 р.н., пенсіонер, проживає в місті Устилуг</p>	☐
5	<p>КОМАР ВІРА ОЛЕКСАНДРІВНА УСТИЛУЗЬКА МІСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ “НАТХНЕННЯ”, 1990 р.н., заступник директора ТОВ “Імаж”, проживає в місті Устилуг</p>	☐
6	<p>НЕСТЕРОВИЧ ОРЕСТ ГРИГОРОВИЧ Самовисування, 1988 р.н., фізична особа-підприємець, проживає в місті Львів</p>	☐

ВИБОРИ ХАРКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ

КОНТРОЛЬНИЙ ТАЛОН

Єдиний багатомандатний виборчий округ
з виборів депутатів Харківської районної ради

Територіальний виборчий округ № 2

Виборча дільниця № _____

Номер, за яким виборця внесено до списку виборців	Підпис виборця, який отримує виборчий бюлетень	Прізвище, ініціали члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень	Підпис члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень
			

(лінія відриву)

ВИБОРИ ХАРКІВСЬКОЇ РАЙОННОЇ РАДИ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ

ВИБОРЧИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Єдиний багатомандатний виборчий округ
з виборів депутатів Харківської районної ради

Територіальний виборчий округ № 2

Виборча дільниця № _____

! Зробіть позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у порожньому квадраті навпроти назви місцевої організації політичної партії, за яку Ви голосуєте, а у квадраті з нанесеним шрифтаретом для написання номера кандидата впишіть порядковий номер кандидата, якого Ви підтримуєте від цієї місцевої організації політичної партії

№ організації партії	Повна назва місцевої організації політичної партії, прізвище, ініціали та по батькові кандидата в депутати, включеного до єдиного виборчого списку під певним номером без зазначення номера	Прізвища, ініціали кандидатів та їх порядкові номери, за якими їх включено до територіального виборчого списку місцевої організації політичної партії																								
1	ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "РАДІСТЬ" Радисній Радислав Романович	<table border="0"> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>1 Чебаненко М.В.</td> <td>7 Бєвза Д.Н.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>2 Кулеба Г.Б.</td> <td>8 Проколенко З.К.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>3 Ласкава І.М.</td> <td>9 Грицацуєва Г.С.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>4 Гнат Т.И.</td> <td>10 Маслова У.В.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>5 Бодра К.В.</td> <td>11 Іванов В.М.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>6 Перебийніс В.В.</td> <td>12 Носенко В.Т.</td> </tr> </table>	☐	☐	1 Чебаненко М.В.	7 Бєвза Д.Н.	☐	☐	2 Кулеба Г.Б.	8 Проколенко З.К.	☐	☐	3 Ласкава І.М.	9 Грицацуєва Г.С.	☐	☐	4 Гнат Т.И.	10 Маслова У.В.	☐	☐	5 Бодра К.В.	11 Іванов В.М.	☐	☐	6 Перебийніс В.В.	12 Носенко В.Т.
☐	☐	1 Чебаненко М.В.	7 Бєвза Д.Н.																							
☐	☐	2 Кулеба Г.Б.	8 Проколенко З.К.																							
☐	☐	3 Ласкава І.М.	9 Грицацуєва Г.С.																							
☐	☐	4 Гнат Т.И.	10 Маслова У.В.																							
☐	☐	5 Бодра К.В.	11 Іванов В.М.																							
☐	☐	6 Перебийніс В.В.	12 Носенко В.Т.																							
2	ХАРКІВСЬКА РАЙОННА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "ЩАСТЯ Є" Щаслива Віра Василівна	<table border="0"> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>1 Інгул С.В.</td> <td>4 Ємельянова Л.Д.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>2 Грищенко Ф.Б.</td> <td>5 Бурундук П.П.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>3 Гомонюк Р.У.</td> <td></td> </tr> </table>	☐	☐	1 Інгул С.В.	4 Ємельянова Л.Д.	☐	☐	2 Грищенко Ф.Б.	5 Бурундук П.П.	☐	☐	3 Гомонюк Р.У.													
☐	☐	1 Інгул С.В.	4 Ємельянова Л.Д.																							
☐	☐	2 Грищенко Ф.Б.	5 Бурундук П.П.																							
☐	☐	3 Гомонюк Р.У.																								
3	ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ "Журба ГЕТЬ!" Журбін Жан Владиславович	<table border="0"> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>1</td> <td>7 Костюк В.Я.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>2 Кандиба Е.К.</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>3 Колова С.П.</td> <td>9 Глива С.І.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>4 Костюк В.Я.</td> <td>10 Сливка С.К.</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>5 Гомонюк Ф.П.</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>6</td> <td>12</td> </tr> </table>	☐	☐	1	7 Костюк В.Я.	☐	☐	2 Кандиба Е.К.	8	☐	☐	3 Колова С.П.	9 Глива С.І.	☐	☐	4 Костюк В.Я.	10 Сливка С.К.	☐	☐	5 Гомонюк Ф.П.	11	☐	☐	6	12
☐	☐	1	7 Костюк В.Я.																							
☐	☐	2 Кандиба Е.К.	8																							
☐	☐	3 Колова С.П.	9 Глива С.І.																							
☐	☐	4 Костюк В.Я.	10 Сливка С.К.																							
☐	☐	5 Гомонюк Ф.П.	11																							
☐	☐	6	12																							

**ВИБОРИ ХАРКІВСЬКОГО МІСЬКОГО ГОЛОВИ ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ**

КОНТРОЛЬНИЙ ТАЛОН

Єдиний одномандатний міський виборчий округ
з виборів Харківського міського голови

Територіальний виборчий округ
Холодногірський

Виборча дільниця № 61016

Номер, за яким виборця внесено до списку виборців	Підпис виборця, який отримує виборчий бюлетень	Прізвище, ініціали члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень	Підпис члена дільничної виборчої комісії, який видає виборчий бюлетень
1024		Бондаренко	Бонд

(лінія відриву)

**ВИБОРИ ХАРКІВСЬКОГО МІСЬКОГО ГОЛОВИ ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 25 ЖОВТНЯ 2020 РОКУ**

ВИБОРЧИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Єдиний одномандатний міський виборчий округ
з виборів Харківського міського голови

Територіальний виборчий округ
Холодногірський

Виборча дільниця № 61016

! Зробіть лише одну пометку «+» або «-», що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті навпроти прізвища кандидата, за якого Ви голосуєте

1	БЕЗПАЛИЙ СВЯТОСЛАВ ІГОРОВИЧ Самовисування, 1966 р.н., тимчасово не працює, проживає в м.Київ	☐
2	ГРИГОРЕНКО ІРИНА ВІКТОРІВНА Харківська міська організація політичної партії “Журба”, 1988 р.н., фізична особа-підприємець, проживає в м.Харків	☐
3	КУЙБІДА ВАСИЛЬ МИРОСЛАВОВИЧ Харківська міська організація політичної партії “Щастя”, 1979р.н., голова ОСББ “Героїчний”, проживає в м.Харків	☐
4	НОСОВ СТЕПАН ВІКТОРОВИЧ Харківська обласна організація політичної партії “Натхнення”, 1990 р.н., заступник директора, ТОВ “Вектор Плюс”, проживає в м.Мерефа	☐
5	ПАНУШЕВИЧ ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ Самовисування, 1964 р.н., головний лікар, Комунальне некомерційне підприємство Харківської обласної ради “Обласна клінічна лікарня”, проживає в м.Харків	☐
6	ШЕВЧЕНКО ЗІНАІДА ПАВЛІВНА Самовисування, 1954 р.н., пенсіонер, проживає в м.Харків	☐

ПРОТОКОЛ ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД

4

Протокол про підрахунок голосів виборців на ВД складається ДВК у 4 примірниках. Форма протоколу ДВК про підрахунок голосів на ВД затверджується ЦВК. Примірники протоколу нумеруються і мають однакову юридичну силу. Забороняється заповнення протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД олівцем, а також внесення до них без відповідного рішення комісії будь-яких виправлень, а також підписувати його та засвідчувати печаткою ДВК до остаточного заповнення (ч. 3, 5 ст. 251 ВКУ).

Всі примірники протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД підписується виключно після його остаточного заповнення на засіданні ДВК. Підписи членів ДВК засвідчуються печаткою комісії.

ДО ПРОТОКОЛУ ДВК ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД, ПОДАНИХ ЗА

територіальні виборчі списки кандидатів у депутати обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше)	кандидатів у депутати в багатомандатному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови
1	2

ЦИФРАМИ ЗАНОСЯТЬСЯ

1) кількість виборчих бюлетенів, одержаних ДВК;	1) кількість виборчих бюлетенів, одержаних ДВК;
2) кількість невикористаних виборчих бюлетенів, погашених ДВК;	2) кількість невикористаних виборчих бюлетенів, погашених ДВК;
3) кількість виборців, включених до списку виборців на ВД (на момент закінчення голосування);	3) кількість виборців, включених до списку виборців на ВД (на момент закінчення голосування);
4) кількість виборців, внесених на ВД до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування;	4) кількість виборців, внесених на ВД до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування;

1	2
5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені у приміщенні для голосування;	5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені у приміщенні для голосування;
6) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені за місцем перебування;	6) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені за місцем перебування;
7) загальна кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;	7) загальна кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені;
8) кількість виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню;	8) кількість виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню;
9) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на ВД;	9) кількість виборців, які взяли участь у голосуванні на ВД;
10) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;	10) кількість виборчих бюлетенів, визнаних недійсними;
11) сумарна кількість голосів виборців, які підтримали територіальні виборчі списки усіх організацій партій;	11) кількість голосів виборців, поданих за кожного кандидата.
12) кількість голосів виборців, які підтримали територіальний виборчий список від кожної організації партії;	
13) кількість голосів виборців, які підтримали кожного кандидата, включеного до територіального виборчого списку від кожної організації партії;	
14) кількість голосів виборців, які підтримали весь територіальний список від кожної організації партії, не підтримавши окремого кандидата у депутати з цього списку.	

ЦВК: просвіта

У протоколі про підрахунок голосів виборців на ВД зазначаються також дата і час (година і хвилини) його підписання членами ДВК, присутніми на засіданні ВК.

Непідписання або відмова від підписання протоколу окремих членів комісії не має правових наслідків для дійсності протоколу. У разі відсутності підпису члена ДВК в у протоколі про підрахунок голосів виборців на ВД напроти його прізвища зазначається причина відсутності підпису.

Перший і другий примірники протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД мають право також підписати:

- кандидати,
- довірені особи кандидатів,
- уповноважені особи організацій партій,
- офіційні спостерігачі,

присутні на засіданні ДВК під час підрахунку голосів виборців.

ОКРЕМА ДУМКА

У разі незгоди із результатами підрахунку голосів, зафіксованими у протоколі комісії, член комісії підписує протокол із позначкою "З окремою думкою".

Письмовий виклад окремої думки додається до протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД.

ПРОТОКОЛ З ПОЗНАЧКОЮ «УТОЧНЕНИЙ»

Якщо після підписання протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД у відповідному окрузі ДВК виявила в ньому неточності (описку чи помилку в цифрах), вона на тому самому засіданні розглядає питання про внесення змін до нього шляхом складення нового протоколу з позначкою "Уточнений". Протокол з позначкою "Уточнений" складається у кількості 4 примірники.

При цьому перерахунок бюлетенів не робиться.

ПРИЗНАЧЕННЯ ПРИМІРНИКІВ ПРОТОКОЛУ

Перший і другий примірники протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД з відповідних місцевих виборів у відповідному виборчому окрузі, а за наявності — і відповідні примірники протоколу з позначкою "Уточнений", акт про видачу копій протоколу запаковуються. На пакеті робиться напис "Протокол про підрахунок голосів" та зазначаються:

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

Третій примірник протоколу зберігається у секретаря ДВК.

Четвертий примірник невідкладно вивішується для загального ознайомлення у приміщенні ДВК.

КОПІЯ ПРОТОКОЛУ ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ

Присутнім під час підрахунку голосів виборців на ВД (ч. 8 ст. 251 ВКУ):

- членам ДВК,
- кандидатам, їх довіреним особам,
- уповноваженим особам організацій партій,
- офіційним спостерігачам

на їхнє прохання невідкладно видаються копії зазначеного протоколу з відповідних місцевих виборів по відповідному виборчому округу (в тому числі і з позначкою «Уточнений»), засвідчені головою і секретарем ДВК та скріплені печаткою комісії.

Зазначеним суб'єктам виборчого процесу видається не більш як по одній копії кожного протоколу.

ЦВК: просвіта

Копії протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД можуть виготовлятися за допомогою технічних засобів, наприклад, ксерокопіювальної техніки.

Про видачу копій протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД складається акт за формою, встановленою ЦВК. В акті зазначаються перелік осіб, які одержали копії відповідного протоколу, дата та час одержання цих копій і ставляться підписи цих осіб.

Акт підписується головою та секретарем ДВК і скріплюється печаткою ДВК. Акт запаковується у пакет разом з першим і другим примірниками протоколу ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД.

**ВИЗНАННЯ
ГОЛОСУВАННЯ
НА ВИБОРЧІЙ
ДІЛЬНИЦІ
НЕДІЙСНИМ**

ЦВК: просвіта

ДВК може прийняти рішення про визнання голосування на ВД недійсним у разі встановлення нею порушень вимог Кодексу, внаслідок яких неможливо достовірно встановити результати волевиявлення виборців, лише за таких обставин (ч. 1 ст. 252 цього ВКУ):

>5% від кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД

- випадки незаконного голосування (заповнення, опускання виборчого бюлетеня до скриньки за виборця іншою особою),
- голосування особами, які не мають права голосу;
- голосування особами, які не включені до списку виборців на ВД;
- голосування особами, які включені списку виборців безпідставно;
- голосування особою більше ніж один раз

>5% від кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД

знищення або пошкодження виборчої скриньки (скриньок), що унеможлиблює встановлення змісту виборчих бюлетенів

>10% від кількості виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД

виявлення у виборчих скриньках виборчих бюлетенів у кількості, що перевищує кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені на ВД

**Кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені для голосування з відповідних виборів, заноситься до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД, і встановлюється відповідно до ч. 11–13 ст. 250 ВК України.*

У разі виявлення зазначених вище обставин, у кожному випадку ДВК складає відповідний акт, який підписується всіма присутніми членами ДВК та скріплюється печаткою ДВК. Такий акт (акти) є підставою для розгляду ДВК питання про визнання голосування на ВД у відповідному окрузі недійсним (ч. 2 ст. 252).

У разі прийняття рішення про визнання голосування на ВД недійсним з окремих місцевих виборів усі бюлетені, виявлені у виборчих скриньках на цій ВД з таких місцевих виборів, вважаються такими, що не підлягають врахуванню.

Такі виборчі бюлетені запаковуються. На пакеті робиться напис "**Виборчі бюлетені**" та зазначається:

- назва місцевих виборів,
- позначення та/або номер виборчого округу,
- номер ВД,
- кількість запакованих виборчих бюлетенів,
- дата і час пакування,
- підписи присутніх членів ДВК,
- печатка комісії.

<p>Протокол ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД, поданих за територіальні виборчі списки кандидатів у депутати обласної, районної, районної у місті, а також міської, сільської, селищної ради (територіальної громади з кількістю виборців 10 тисяч і більше)</p>	<p>Протокол ДВК про підрахунок голосів виборців на ВД, поданих за кандидатів у депутати у багатомандатному виборчому окрузі, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови</p>
1	2
<p>у цьому випадку повинен містити лише наступні відомості:</p>	
<p>1) кількість виборчих бюлетенів, одержаних ДВК</p>	<p>1) кількість виборчих бюлетенів, одержаних ДВК</p>
<p>2) кількість невикористаних виборчих бюлетенів, погашених ДВК</p>	<p>2) кількість невикористаних виборчих бюлетенів, погашених ДВК</p>
<p>3) кількість виборців, включених до списку виборців на ВД (на момент закінчення голосування)</p>	<p>3) кількість виборців, включених до списку виборців на ВД (на момент закінчення голосування)</p>
<p>4) кількість виборців, внесених на ВД до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування</p>	<p>4) кількість виборців, внесених на ВД до витягу із списку виборців для голосування за місцем перебування</p>

1	2
5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені у приміщенні для голосування	5) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені у приміщенні для голосування
6) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені за місцем перебування	6) кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені за місцем перебування
7) загальна кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені	7) загальна кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені
8) кількість виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню	8) кількість виборчих бюлетенів, що не підлягають врахуванню
На місці інших відомостей ставиться прочерк.	

ВАЖЛИВО!

Рішення ДВК про визнання голосування на ВД недійсним та акт(и), на підставі якого (яких) прийнято це рішення, додаються до протоколу про підрахунок голосів виборців на ВД.

ПОРЯДОК ТРАНСПОРТУВАННЯ І ПЕРЕДАЧІ

ВИБОРЧИХ ДОКУМЕНТІВ ДО ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ З МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ

Транспортування виборчої документації до відповідних територіальних виборчих комісій здійснюється відразу після складання протоколів про підрахунок голосів виборців з усіх місцевих виборів по всіх виборчих округах, голосування на яких організовувалося ДВК.

ХТО ТРАНСПОРТУЄ?

Транспортування виборчої документації здійснюється

- головою або заступником голови ДВК,
- іншими 2 членами цієї комісії- представниками різних суб'єктів подання кандидатур до складу відповідної ДВК,
- під охороною та у супроводі поліцейських.

В разі необхідності, за зверненням ТВК транспортування здійснюється у супроводі співробітників СБУ.

ВАЖЛИВО!

У разі якщо на ВД здійснювалося голосування одночасно з декількох видів місцевих виборів, а виборчі документи мають транспортуватись до різних ТВК, ДВК приймає рішення про визначення не менше 3 членів комісії (представників різних суб'єктів подання кандидатур до складу ДВК), відповідальних за транспортування та передачу виборчої документації до кожної ТВК, до якої здійснюватиметься транспортування (ч. 1 ст. 253 ВКУ).

Інші члени ДВК (не зайняті у транспортуванні виборчих документів), кандидати, їх довірені особи, уповноважені особи місцевих організацій партій, офіційні спостерігачі за їхнім бажанням можуть також супроводжувати транспортування таких документів. Супроводження таких документів іншими особами забороняється.

ВАЖЛИВО!

Під час транспортування документів забороняється розпечатувати пакети з виборчими бюлетенями та іншою документацією!

Під час транспортування виборчої документації в автомобілі рекомендується забезпечувати постійне провітрювання. Після транспортування виборчої документації необхідно провести дезінфекцію салону відповідного транспортного засобу (п.17 Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641).

Під час транспортування виборчої документації в приміщенні ДВК залишаються у сейфі (металевій шафі):

- печатка ДВК,
- незаповнені бланки протоколів про підрахунок голосів виборців на ВД*

**якщо вони не були використані для складення протоколу з позначкою "Уточнений" до відправлення цих протоколів разом із виборчою документацією до ТВК.*

У разі прийняття відповідною ТВК рішення про зобов'язання виправити виявлені недоліки шляхом складання протоколу про підрахунок голосів на ВД з позначкою "Уточнений", ДВК розглядає питання про внесення змін до відповідного протоколу на своєму засіданні та складає протокол з позначкою "Уточнений" після повернення членів комісії, які здійснювали транспортування виборчої документації, у строк, визначений ТВК. Протокол з позначкою "Уточнений", невідкладно після його складання, транспортується до ТВК в зазначеному вище порядку (ч. 6 ст. 253 ВКУ).

В ЯКУ ТВК ТРАНСПОРТУЮТЬ ВИБОРЧУ ДОКУМЕНТАЦІЮ?

ЯКА ДВК?	ЯКІЙ ТВК?	ПРОТОКОЛ ПРО ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ ВИБОРЦІВ НА ВД	СТАТТЯ КОДЕКСУ
ДВК ВД, утвореної на території села, селища	Сільська, селищна ТВК	1) з виборів депутатів обласної ради; 2) з виборів депутатів районної ради; 3) з виборів депутатів відповідно сільської або селищної ради; 4) з виборів відповідно сільського або селищного голови.	ч.2 ст.253
ДВК ВД, утвореної на території міста без районного поділу	Міська ТВК	1) з виборів депутатів обласної ради; 2) з виборів депутатів районної ради; 3) з виборів депутатів міської ради; 4) з виборів міського голови.	ч.2 ст.253
ДВК ВД, утвореної на території міста з районним поділом, в якому не утворені районні у місті ради	Міська ТВК	1) з виборів депутатів обласної ради; 2) з виборів депутатів районної ради.	ч.3 ст.253
	Районна у місті ТВК	1) з виборів депутатів міської ради; 2) з виборів міського голови;	ч.3 ст.253
ДВК ВД, утвореної на території району у місті, в якому утворені районні у місті ради	Міська ТВК	1) з виборів депутатів обласної ради; 2) з виборів депутатів районної ради.	ч.4 ст.253
	Районна у місті ТВК	1) з виборів депутатів міської ради; 2) з виборів міського голови; 3) з виборів депутатів районної у місті ради.	

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СКАРГ

ДО ВІДОМА!

Оскарження – звернення зі скаргою.

Суб'єкт звернення зі скаргою – суб'єкт, що подає скаргу.

Суб'єкт оскарження – суб'єкт, на чії дії скаржаться.

Рішення, дії чи бездіяльність, що стосуються виборчого процесу, можуть бути оскаржені до (ч.1 ст.63 ВКУ)

СУДУ

ВКУ

ОСКАРЖЕННЯ ДО СУДУ

ХТО МАЄ ПРАВО НА ОСКАРЖЕННЯ ДО СУДУ?

Позовну заяву до суду мають право подавати суб'єкти виборчого процесу (ч. 1 ст. 64 ВКУ).

ЩО ОСКАРЖУЮТЬ ДО СУДУ?

Виключно до суду оскаржуються (ч. 2 ст. 64 ВКУ):

- 1) рішення, дії, бездіяльність ЦВК, дії, бездіяльність члена ЦВК;
- 2) рішення чи дії ТВК, крім визначених у ч. 4 ст. 65 ВКУ, дії чи бездіяльність члена ТВК;
- 3) дії чи бездіяльність кандидата;
- 4) рішення чи дії організації партії, громадського об'єднання, їх посадових осіб чи повноважних представників, що стосуються виборчого процесу*,

**крім тих рішень чи дій, які відповідно до закону, статуту (положення) належать до їхньої внутрішньої діяльності або виключної компетенції;*

- 5) дії чи бездіяльність довіреної особи кандидата, уповноваженої особи організації партії — суб'єкта відповідного виборчого процесу;

- б) дії чи бездіяльність офіційного спостерігача від кандидата, організації партії — суб'єкта відповідного виборчого процесу, громадської організації;
- 7) рішення, дії чи бездіяльність органів виконавчої влади, органів влади АРК, ОМС, підприємств, установ, закладів та організацій, їх посадових та службових осіб;
- 8) рішення, дії чи бездіяльність ЗМІ, інформаційних агентств, їх власників, посадових і службових осіб, творчих працівників.

Суд, до якого подана позовна заява, має невідкладно повідомити відповідну ВК, комісію вищого рівня, ЦВК, а щодо списків виборців — також орган ведення ДРВ про надходження такої заяви, відкриття провадження чи відмову у відкритті провадження у справі, а також про ухвалене судом рішення (ч. 4 ст. 64 ВКУ).

ОСКАРЖЕННЯ ДО ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

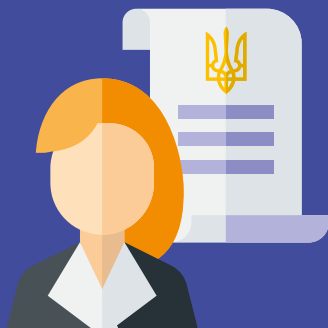

СКАРГИ ДО ДІЛЬНИЧНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ НЕ ПОДАЮТЬСЯ І НЕЮ НЕ РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ!

Однак, суб'єкти виборчого процесу можуть поскаржитись на рішення, дії чи бездіяльність ДВК (ч.4 ст.65).

До якої ВК подається скарга:	На що можна поскаржитись:
ТВК, яка встановлює результати відповідних місцевих виборів (у разі якщо підсумки голосування з відповідних місцевих виборів не встановлюються)	рішення, дії чи бездіяльність ДВК, яка забезпечує організацію і проведення відповідних місцевих виборів
ТВК, яка встановлює підсумки голосування з відповідних місцевих виборів	
ТВК, яка утворила відповідну ДВК	дії чи бездіяльність члена такої ДВК

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВИБОРИ

Особи, винні в порушенні законодавства про вибори, виборчих прав виборців, кандидатів, партій (організацій партій) — суб'єктів виборчого процесу, притягаються до (ч. 3 ст. 19 ВКУ):

- кримінальної,
 - адміністративної
 - іншої відповідальності
- в порядку, встановленому законом.

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

ВАЖЛИВО!

За кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян застосовуються, у тому числі, покарання у вигляді обмеження або позбавлення волі на різні строки, іноді з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на певний строк.

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН:

- перешкоджання здійсненню виборчого права, роботі виборчої комісії чи діяльності офіційного спостерігача (ст. 157 ККУ);
- надання неправдивих відомостей до органу ведення ДРВ або інше несанкціоноване втручання в роботу ДРВ (ст. 158 ККУ);
- незаконне використання виборчого бюлетеня, голосування виборцем більше ніж один раз (ст. 158–1 ККУ);
- фальсифікація, підроблення, викрадення, пошкодження або знищення виборчої документації, викрадення, пошкодження, приховування, знищення печатки виборчої комісії, виборчої скриньки, списку виборців (ст. 158–3 ККУ);

- порушення таємниці голосування (стаття 159 КК України);
- підкуп виборця, члена виборчої комісії (ст. 160 ККУ).

ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Норма чинного законодавства	Правопорушення	Відповідальність, розмір штрафу:
1	2	3
ст. 212-8 КУпАП	Порушення права громадянина на ознайомлення зі списком виборців	Від 170 до 510 грн.
ст. 212-10 КУпАП	Здійснення передвиборної агітації особою, участь якої в агітації заборонена	Для громадян від 1700 до 3400 грн. Для посадових осіб від 3400 до 5100 грн.
ст. 212-16 КУпАП	Замовлення або виготовлення виборчих бюлетенів понад встановлену рішенням відповідної ВК кількість	Від 425 до 850 грн.
ст. 212-17 КУпАП	Ненадання копії виборчого протоколу особам, які за законодавством мають право отримати таку копію	Від 340 до 1700 грн.
ст. 212-18 КУпАП	Невиконання рішень ВК, прийнятих в межах її повноважень	На громадян від 255 до 425 грн. На посадових осіб від 510 до 850 грн.
Ст. 212-19 КУпАП	Відмова у звільненні члена ВК від виконання виробничих чи службових обов'язків за основним місцем роботи на час виконання ним повноважень члена ВК	На посадових осіб від 340 до 850 грн.

1	2	3
Ст. 212-19 КУпАП	Звільнення члена ВК з роботи або переведення його на нижчу посаду з підстав, пов'язаних із виконанням його обов'язків у ВК	На посадових осіб від 1020 до 1700 грн.
Ст. 212-20 КУпАП	Порушення порядку опублікування документів, пов'язаних з підготовкою і проведенням виборів	Від 170 до 340 грн.
Ст. 212-24 КУпАП	Перешкоджання здійсненню виборцем свого виборчого права, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, члена ВК, офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень чи здійсненні своїх прав	На громадян від 1700 до 3400 грн. На посадових осіб від 3400 до 5100 грн.

ВАЖЛИВО!

Перелік осіб, які мають право складати **протоколи про адміністративні правопорушення**, зазначений в ст. 255 КУпАП, зокрема, голова, заступник голови, секретар, інші члени ВК можуть складати відповідні протоколи за такими статтями: 212-7, 212-9, 212-11-212-20, 212-22-212-24 КУПАП.

НАВЧАЛЬНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ЧЛЕНІВ ВИБОРЧИХ КОМІСІЙ

Якщо ви хочете покращити свої знання щодо організації виборів або бажаєте знайти відповіді на питання — скористайтесь веб-ресурсом «ВИБОРКОМ» для членів виборчих комісій. Тут ви можете знайти:

- Методичні матеріали, згруповані по 20 навчальним темам
- Бібліотеку, що містить форми і приклади складання документів виборчих комісій, а також посилання на відповідні законодавчі і підзаконні акти
- Відповіді на часті питання, що виникають у членів комісій. Якщо ваше питання унікальне — ви можете надіслати його онлайн і отримати відповідь на електронну пошту.

Ресурс є відкритим для всіх бажаючих. Доступ до всіх матеріалів безкоштовний.

The screenshot displays the VIBORKOM website interface. At the top, there is a navigation bar with the logo and the text "ВИБОРКОМ" on the left, and a dark blue bar with the text "vyborkom.org" on the right. Below the navigation bar, there are several tabs: "Методичні матеріали", "Бібліотека", "Питання", "Новини", and "Питання-відповідь". The main content area is divided into two columns. The left column is titled "ВСІ РОЗДІЛИ" and lists six sections: I. Основні засади місцевих виборів та плани роботи ВК; II. Виборчі комісії та організація їх роботи; III. Списки виборців; IV. Кандидати, спостерігачі та інші учасники виборів; V. Виборчі бюлетені та організація голосування; VI. Підрахунок голосів і встановлення результатів місцевих виборів. Below this list is a link to "Бібліотека". The right column is also titled "ВСІ РОЗДІЛИ" and lists the same six sections, each with a brief description of its content. For example, section I is described as "З чого почати? Організаційні, адміністративні інше".